

Regionális időjárási modellezés

Szépszó Gabriella
szepszo.g@met.hu

Modellezési Osztály

Tartalom

- Alapfogalmak
- Kutatási és fejlesztési területek
- A „tipikus” modellező és a modellező egy „tipikus” napja

A számszerű modellezés alapjai

- A numerikus prognosztika a kormányzó fizikai egyenletek megoldására alkotott matematikai modellek megoldása
- A légköri egyenletek:

A számszerű modellezés alapjai

- A numerikus prognosztika a kormányzó fizikai egyenletek megoldására alkotott matematikai modellek megoldása
- A légköri egyenletek:
  - Mozgásegyenletek (kapcsolat a sebesség megváltozása, valamint a nyomási gradiens, a Coriolis- és a súrlódási erők között)
  - Kontinuitási egyenlet (a tömeg-megmaradás törvénye)
  - Termodinamikai egyenlet (az energia-megmaradás törvénye)
  - Nedvesség kontinuitási egyenlet (a víz tömeg-megmaradása: folyékony, szilárd és gáz halmazállapotban)
  - Gáztörvény (kapcsolat a nyomás, a hőmérséklet és a nedvesség között)

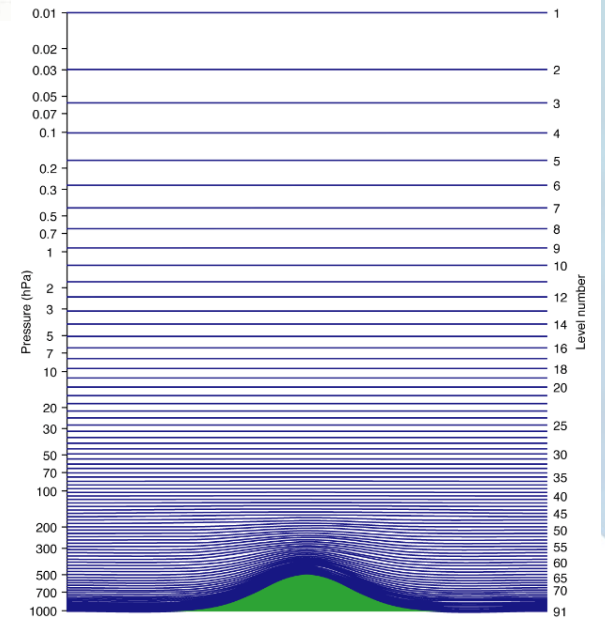
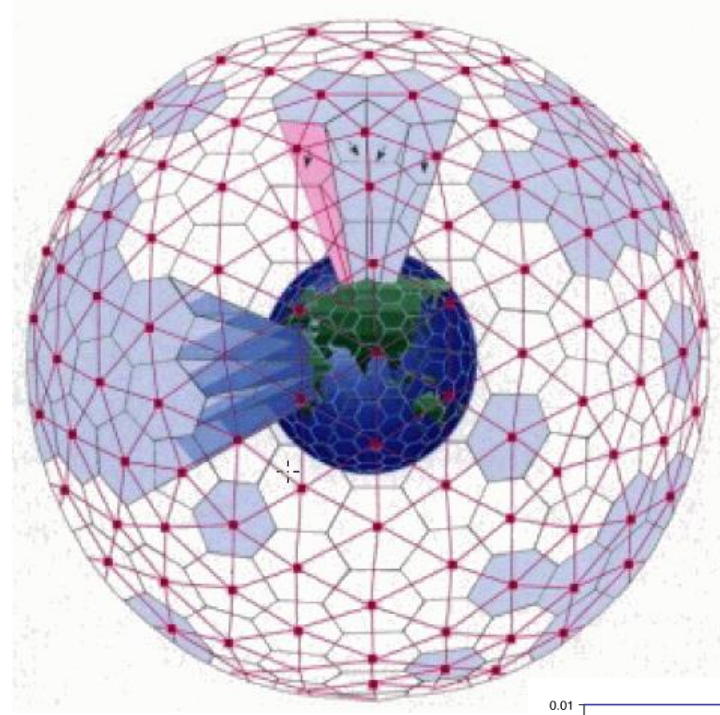
A hidro-termodinamikai egyenletrendszer

Mozgásegyenletek	$\frac{d\vec{v}}{dt} = -\frac{1}{\rho} \nabla p + \vec{g} - 2\vec{\Omega} \times \vec{v} + \vec{F} + \vec{S}$
Kontinuitási egyenlet	$\frac{d\rho}{dt} = -\rho \cdot \operatorname{div} \vec{v}$
Termodinamikai egyenlet	$\frac{dQ}{dt} = c_p \frac{dT}{dt} - \alpha \frac{dp}{dt}$
Nedvesség kontinuitási egyenlete	$\frac{dq}{dt} = -\frac{1}{\rho} M$
Állapotegyenlet	$p = \rho RT$

- Nem-lineáris parciális differenciálegyenlet-rendszer
- Csak numerikus megoldás
- Kezdeti és peremfeltételeket igényel

Numerikus megoldás

- Térbeli rács és időlépések
- Derivált-operátorok közelítése
- Fizikai parametrizációk

A számszerű előrejelzés lépései

ELŐKÉSZÍTÉS

Határfeltételek összegyűjtése

ADATASSZIMILÁCIÓ

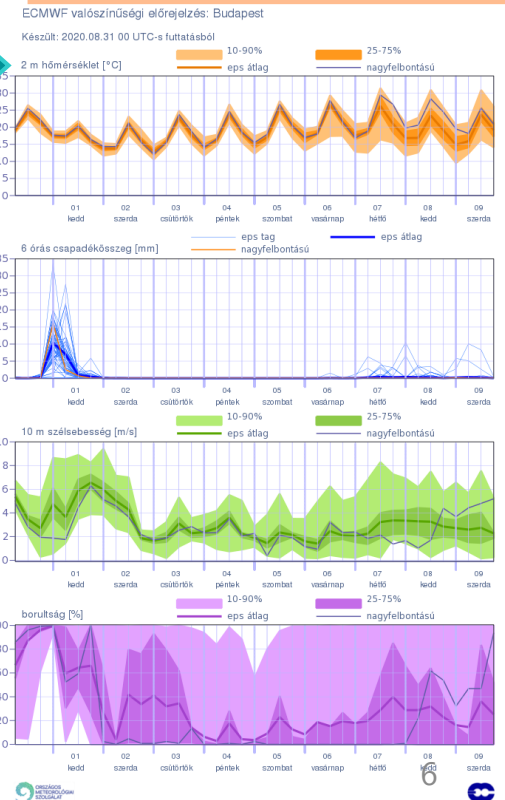
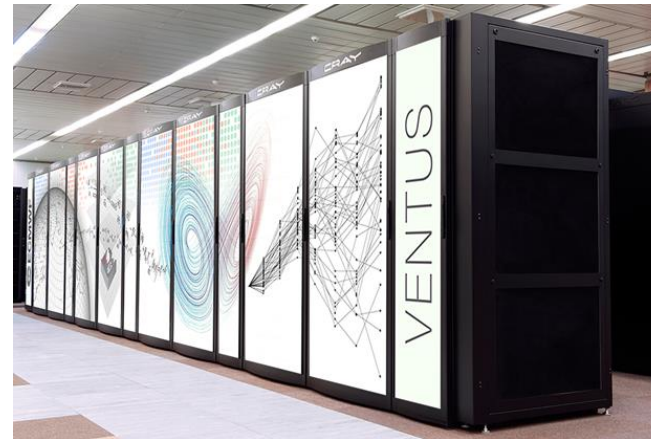
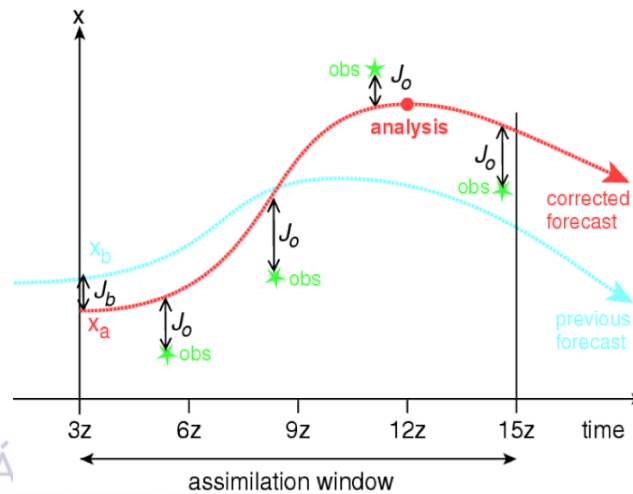
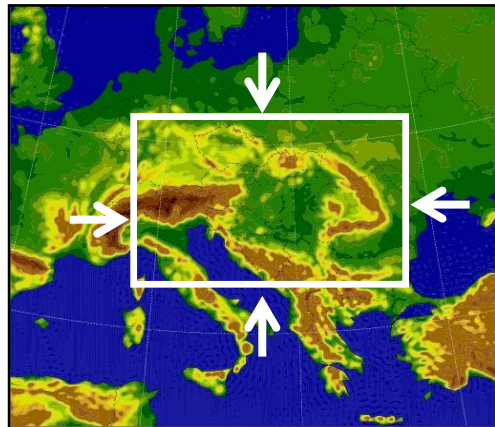
Kezdeti feltétel meghatározása

MODELL-INTEGRÁLÁS

A hidro-termodinamikai egyenletrendszer közelítő megoldása

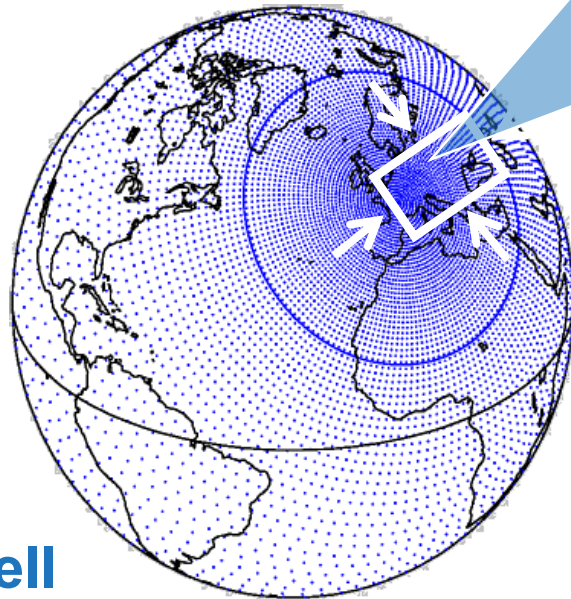
UTÓFELDOLGOZÁS

Megjelenítés, speciális paraméterek származtatása

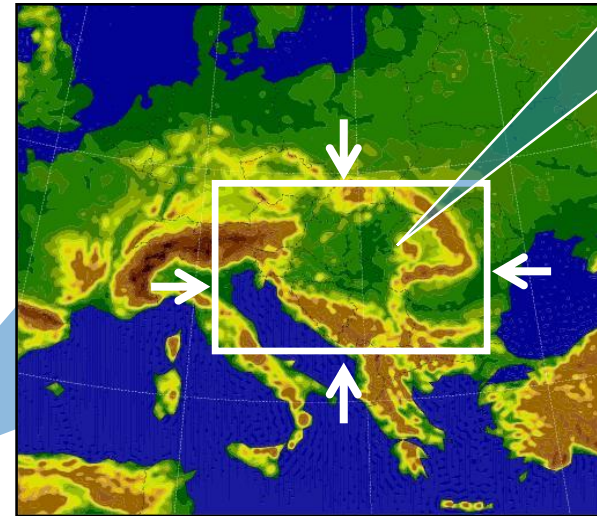

Határfeltételek

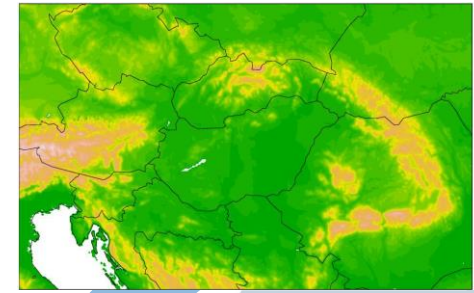
- Globális és regionális (korlátos tartományú) modellek
- A tartományon kívül zajló folyamatok figyelembevétele
- Egyenletrendszer matematikai megoldhatósága
- OMSZ regionális előrejelzései az ECMWF globális előrejelzéseiből

Globális modell

Regionális modell

Lokális modell

Európai Középtávú Előrejelző Központ

- Nemzetközi együttműködés 1975 óta 34 ország részvételével – nemzeti meteorológiai szolgálat
- Legfontosabb cél: globális középtávú számszerű előrejelzési modell operatív futtatása, valamint fejlesztése és kutatása
- 10 napos előrejelzések (HRES): 9 km-es horizontális felbontás, 137 szint
- Ensemble Prediction System (EPS): 15 napig, 18 km-es felbontás

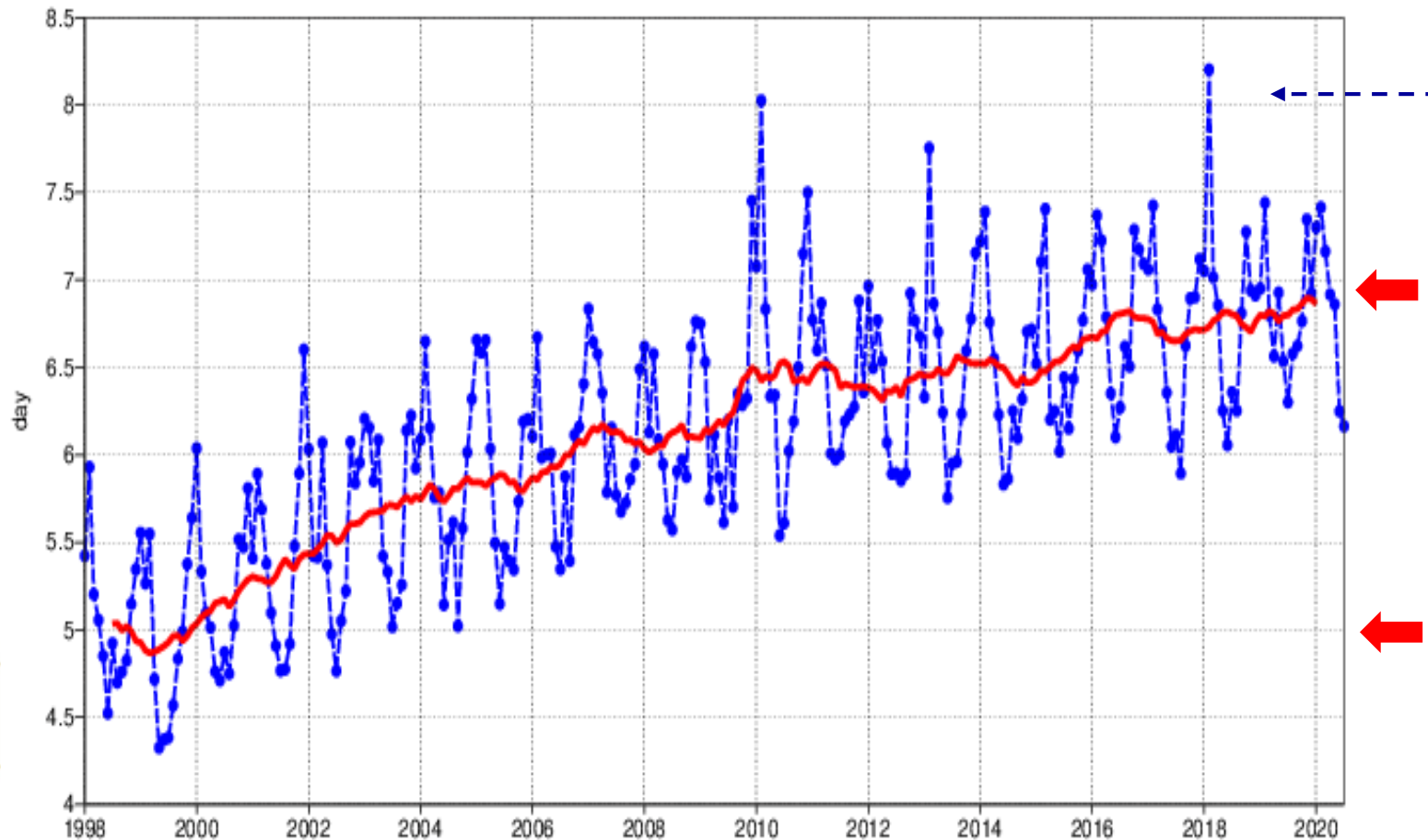
Az előrejelzések minőségének változása

500hPa geopotential
Lead time of Anomaly correlation reaching 80%
NHem Extratropics (lat 20.0 to 90.0, lon -180.0 to 180.0)

Anomália korreláció:

előrejelzés és megfigyelés
(referencia klímaátlagtól vett)
anomáliájának térbeli korrelációja

— score 12mMA reaches 80%
- - - score reaches 80%

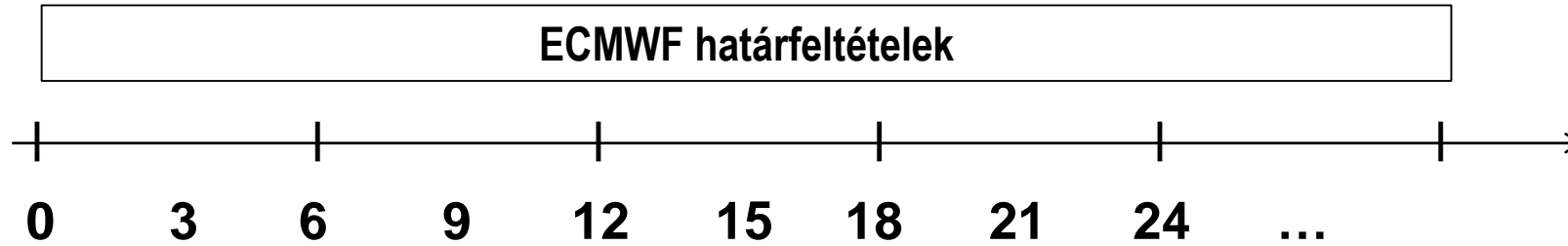
Operatív regionális modellfuttatások

- ALADIN és AROME modellek helyi futtatása
- Fejlesztések az adatasszimiláció, a parametrizációk, az ensemble előrejelzések területén
- ALADIN és LACE konzorcium: 1991 óta, ALADIN, ALARO, AROME modellek fejlesztése konzorciumi keretek között, kutatási célú kiküldetések és kutatók fogadása, adatcsere
- Modellfuttatások:
  - ALARO naponta 4-szer, 8 km, 49 szint
  - AROME naponta 8-szor, 2,5 km 60 szint
  - AROME-EPS 0 UTC-kor, 11 tag, 2,5 km
- Operatív monitoring rendszer
- A helyi modellfuttatás előnyei

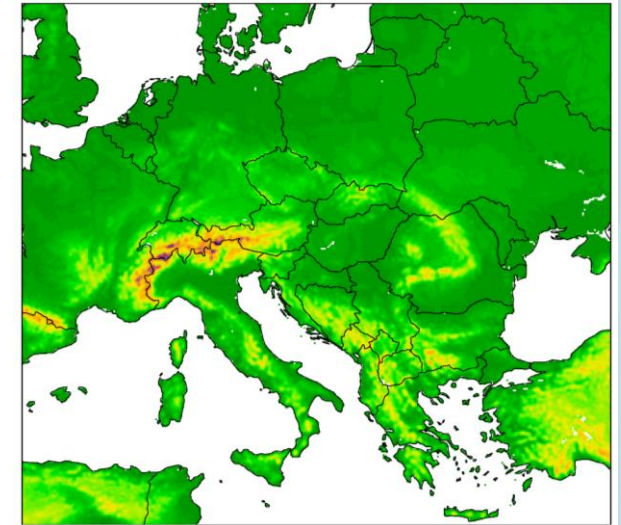
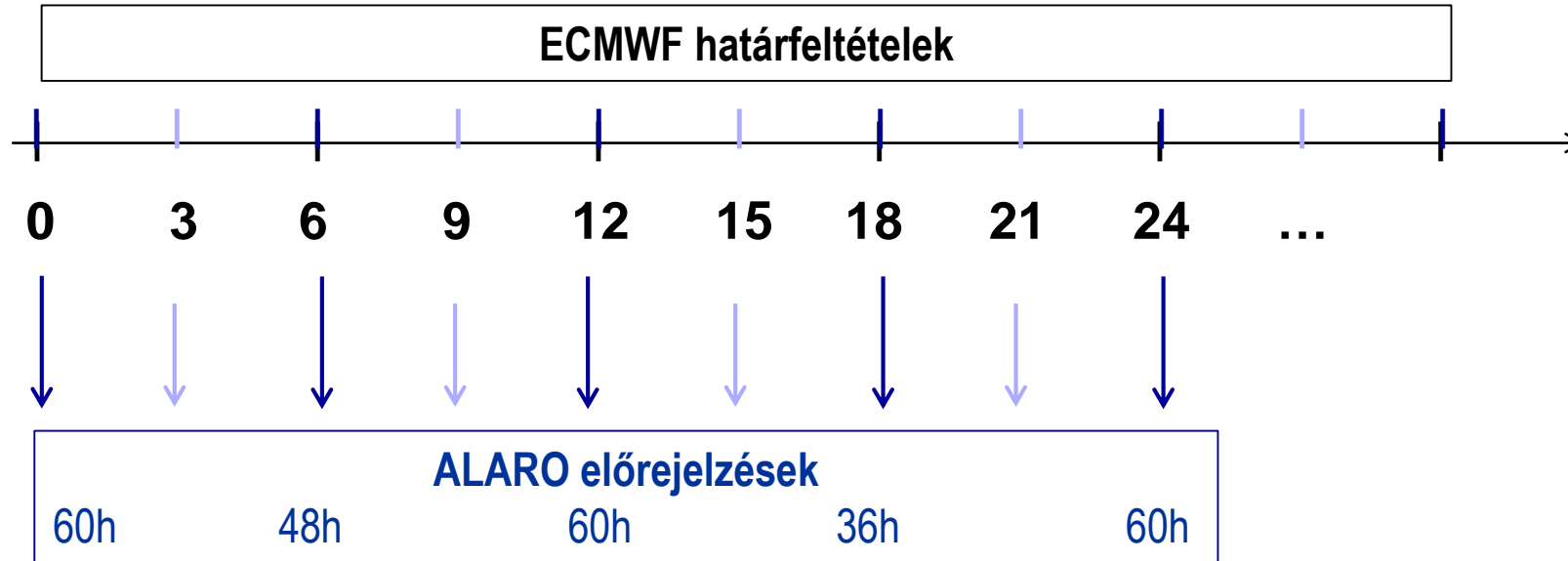

Operatív modellfuttatások rendszere

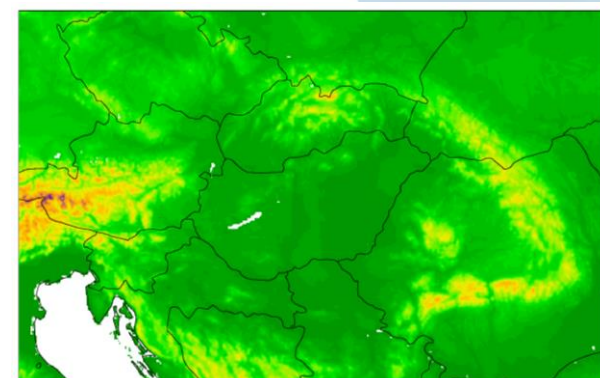
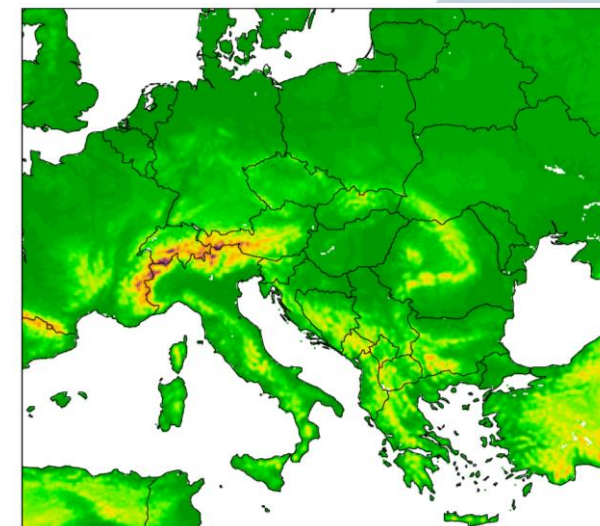
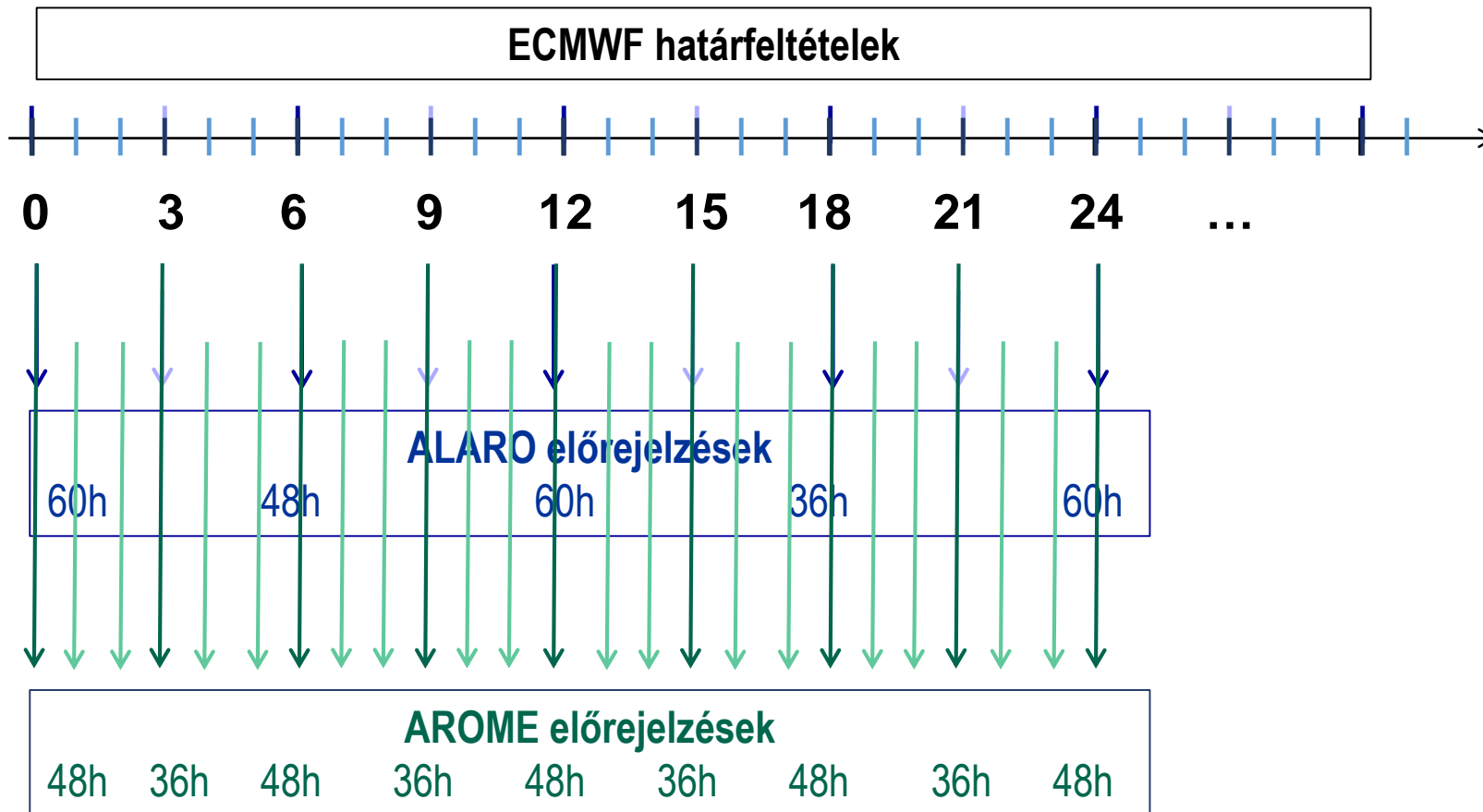
Operatív modellfuttatások rendszere

Operatív modellfuttatások rendszere

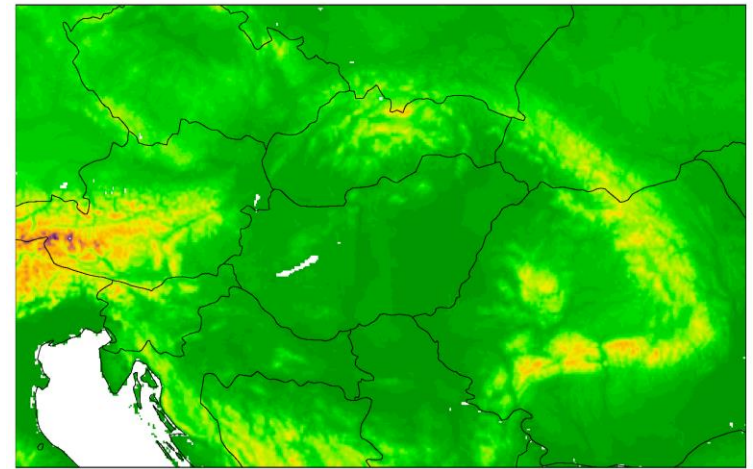

Operatív modellfuttatások rendszere

Az előrejelzések számításigénye (példa)

- Kárpát-medencei tartomány
- 2,5 km-es felbontás (500x320 pont)
- 60 függőleges szint
- Legalább 6 prognosztikai változó (hőmérséklet, nedvesség, zonális, meridionális és vertikális szélkomponensek, felszíni nyomás)
- 1-perces időlépcső
- 48 órás előrejelzés (2880 lépés)

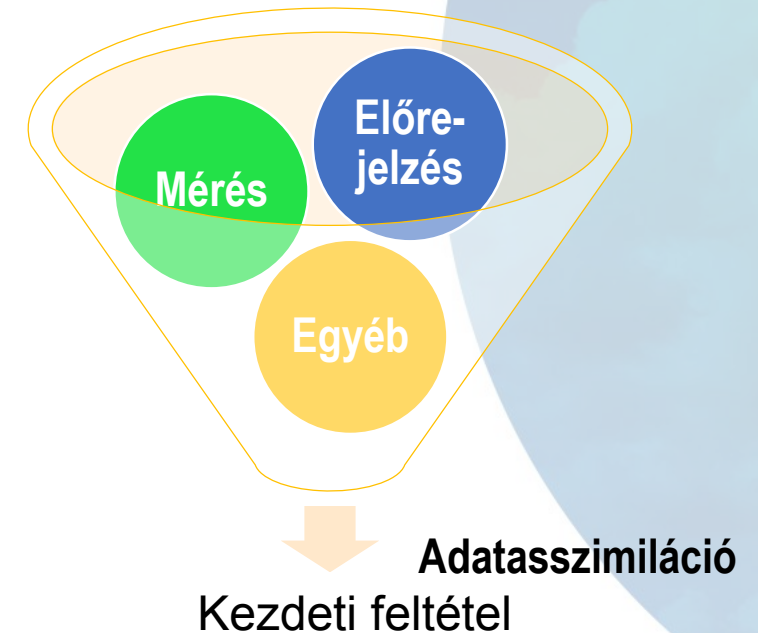

10^{11} mennyiségű adat előrejelzésenként

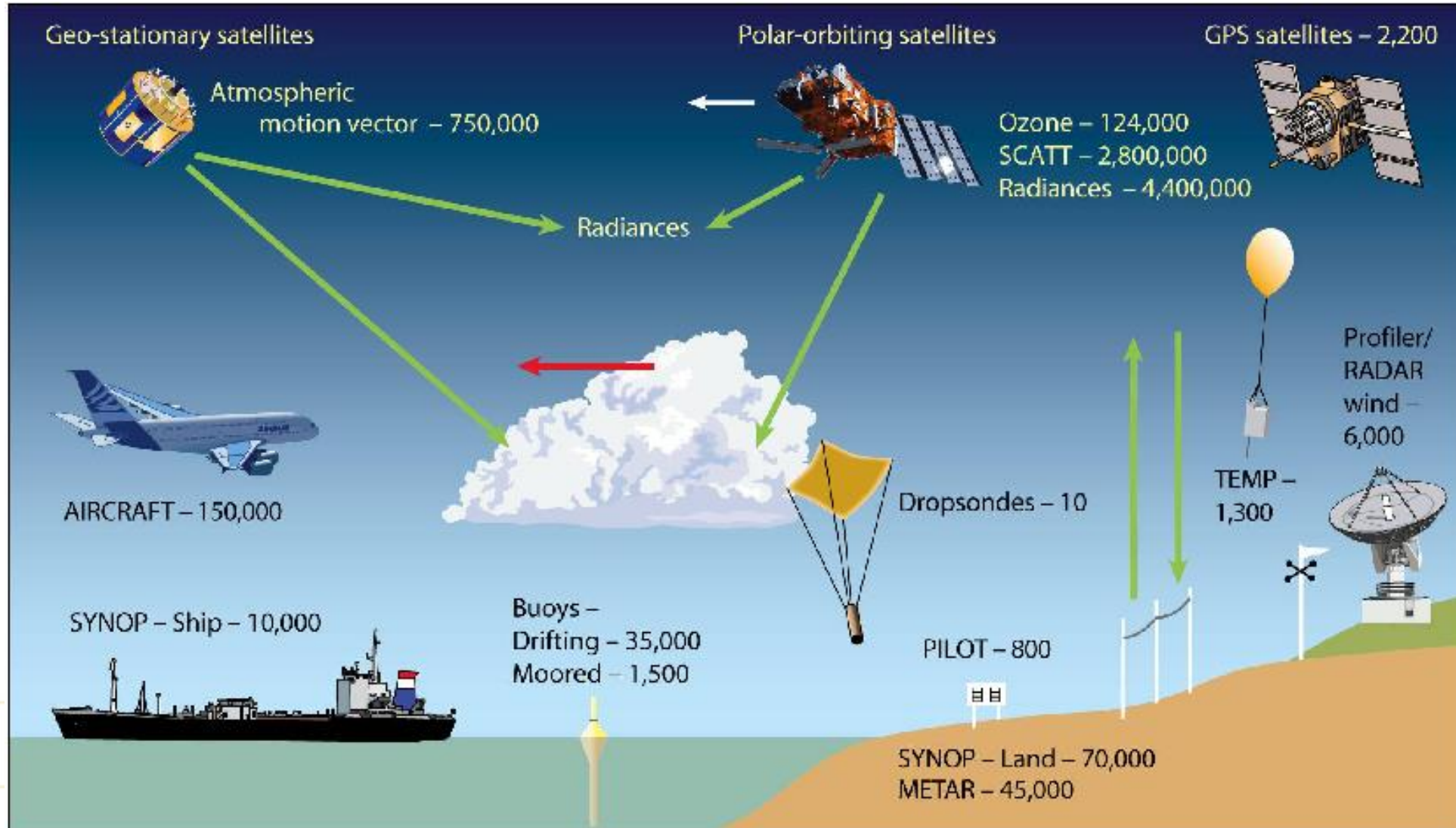

Kezdeti feltételek meghatározása

- Az előrejelzés érzékeny a kezdeti feltételekre
- Cél: a numerikus modellek számára minél pontosabb kezdeti feltétel meghatározása
- Rendelkezésre álló információk:
  - Megfigyelések
  - A modell korábbi előrejelzései
- Adatasszimiláció: mérési információk gyűjtése, ellenőrzése, modellrácsra előállítás (objektív analízis)

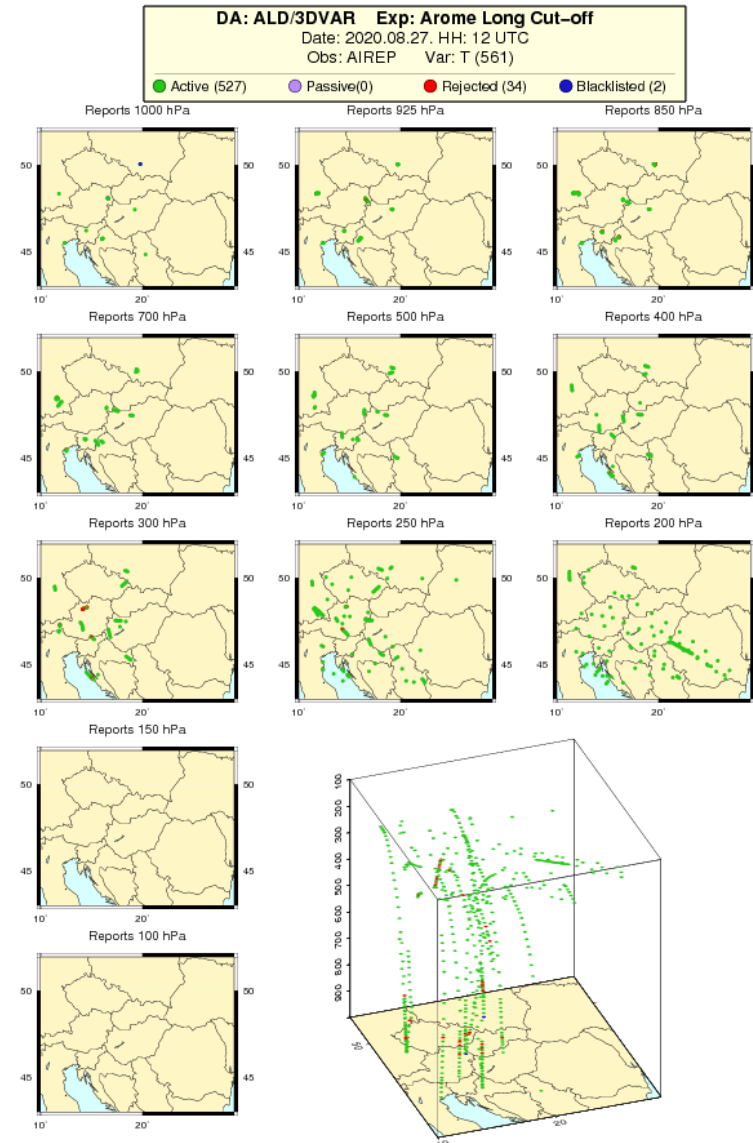

Megfigyelések globális rendszere

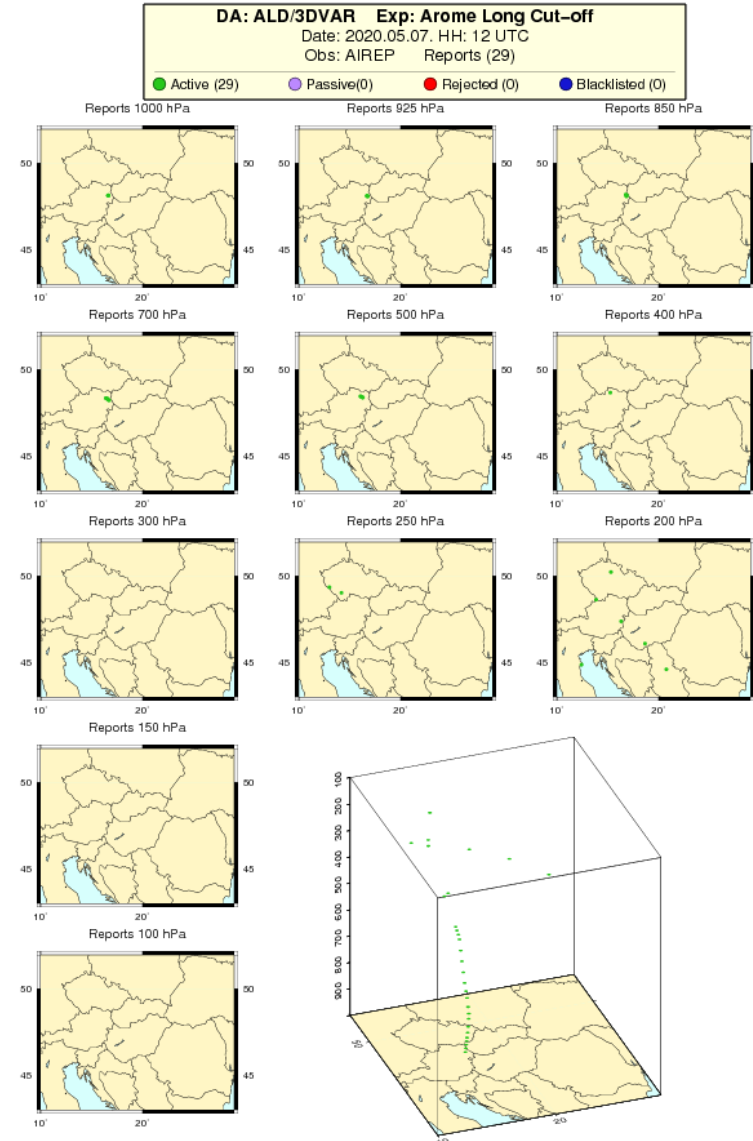
Konvencionális / in situ megfigyelések

Eszköz	Paraméter	Szint
SYNOP SHIP METAR	hőmérséklet, harmatpont, szél	Felszín, 2m, 10m, 25m
Bóják	hőmérséklet, légnomás, szél	2m
Rádiószondák TEMPSHIP Ejtőszondák	hőmérséklet, légnomás, szél, nedvesség	Profil
Profilerek	szél	Profil
Repülőgépek	hőmérséklet, légnomás, szél	Profil, repülési szint

Konvencionális / in situ megfigyelések

Eszköz	Paraméter	Szint
SYNOP SHIP METAR	hőmérséklet, harmatpont, szél	Felszín, 2m, 10m, 25m
Bóják	hőmérséklet, légnyomás, szél	2m
Rádiószondák TEMPSHIP Ejtőszondák	hőmérséklet, légnyomás, szél, nedvesség	Profil
Profilerek	szél	Profil
Repülőgépek	hőmérséklet, légnyomás, szél	Profil, repülési szint

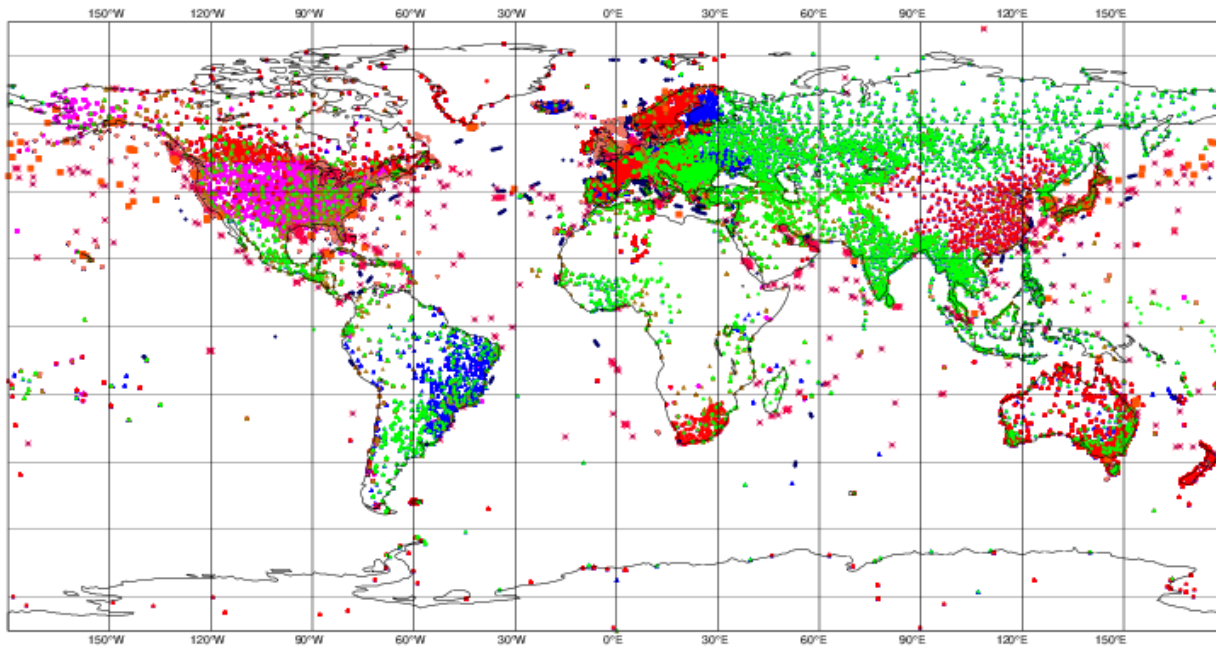

In situ mérési lefedettség

<https://www.ecmwf.int/en/forecasts/charts/monitoring/dcover>

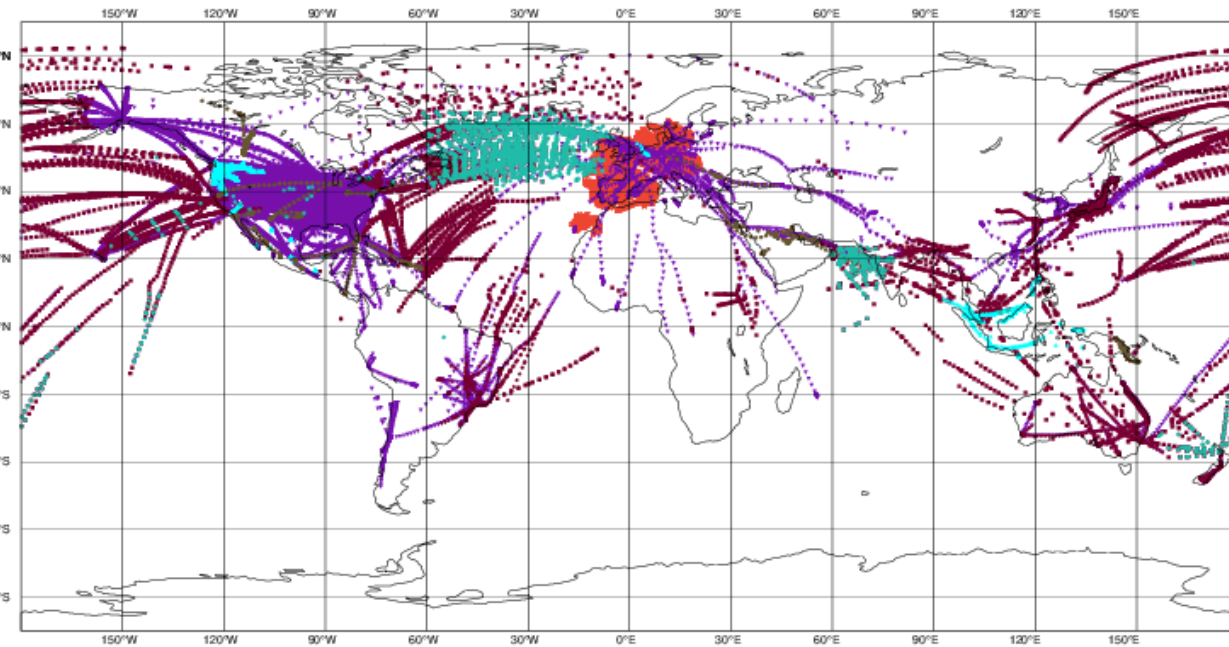
ECMWF data coverage (all observations) - SYNOPSIS-SHIP-METAR
28/08/2020 00
Total number of obs = 122485

- Automatic Land SYNOP (17060)
- Manual Land SYNOP (9137)
- ▲ METAR (16665)
- ▼ Automatic SHIP (3438)
- ✕ SHIP (645)
- Abbreviated SHIP (153)
- Automatic METAR (37109)
- ◆ BUFR SHIP SYNOP (5109)
- ▲ BUFR LAND SYNOP (33169)

ECMWF data coverage (all observations) - AIRCRAFT
28/08/2020 00
Total number of obs = 319672

- AIREP (2599)
- ◆ AMDAR (4441)
- ▲ TAMDAR (3701)
- ▼ WIGOS AMDAR (119581)
- ✕ Mode-S (178625)
- ADS-C (7326)
- AFIRS (3399)

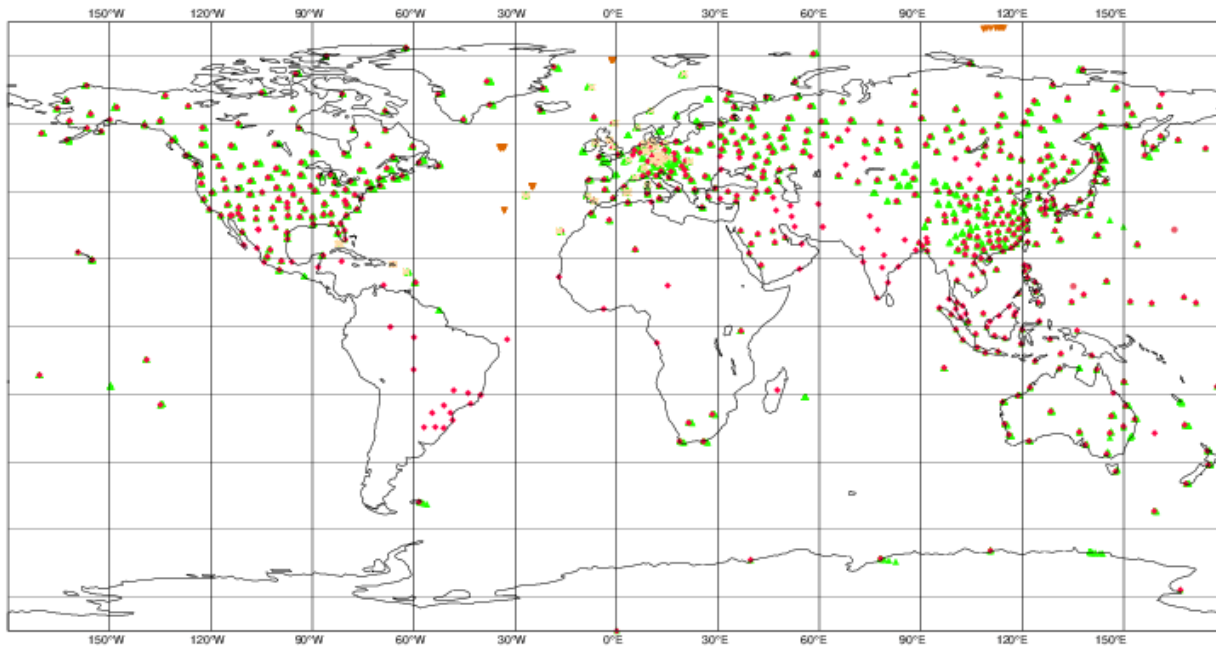

In situ mérési lefedettség

<https://www.ecmwf.int/en/forecasts/charts/monitoring/dcover>

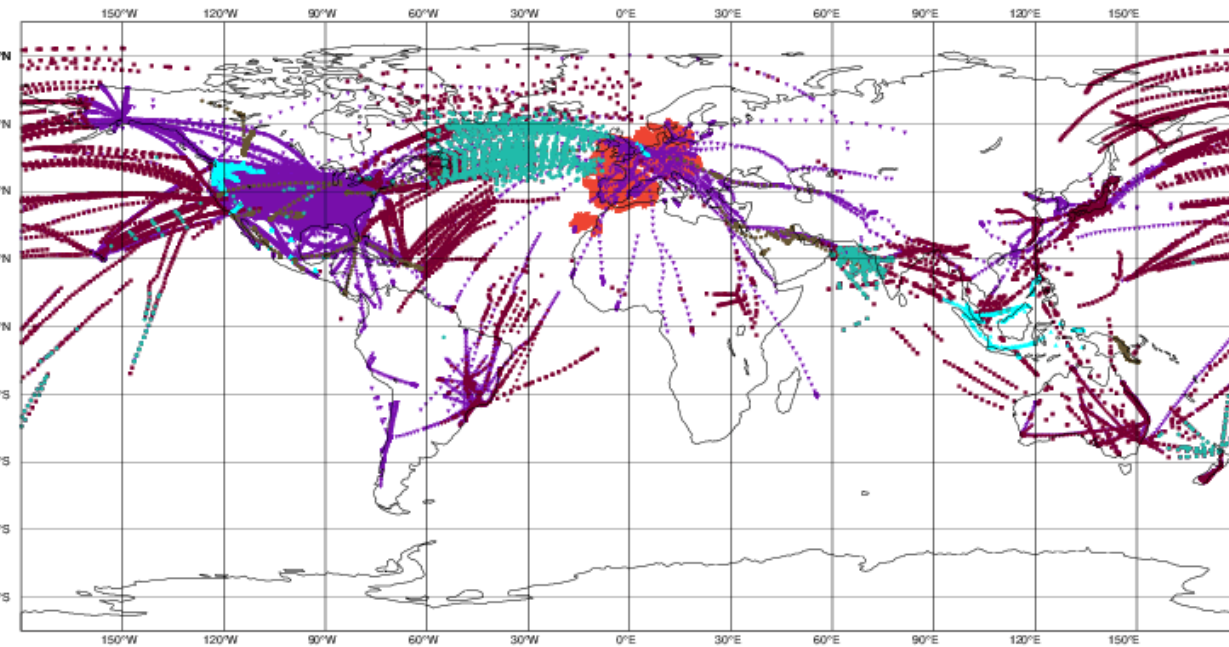
ECMWF data coverage (all observations) - RADIOSONDE
28/08/2020 00
Total number of obs = 1174

- TEMP SHIP (2)
- ◆ Land TEMP (578)
- ▲ High Reso land (561)
- ▼ High Reso sea (5)
- ✕ BUFR TEMP DESCENT (28)

ECMWF data coverage (all observations) - AIRCRAFT
28/08/2020 00
Total number of obs = 319672

- AIREP (2599)
- ◆ AMDAR (4441)
- ▲ TAMDAR (3701)
- ▼ WIGOS AMDAR (119581)
- ✕ Mode-S (178625)
- ADS-C (7326)
- AFIRS (3399)

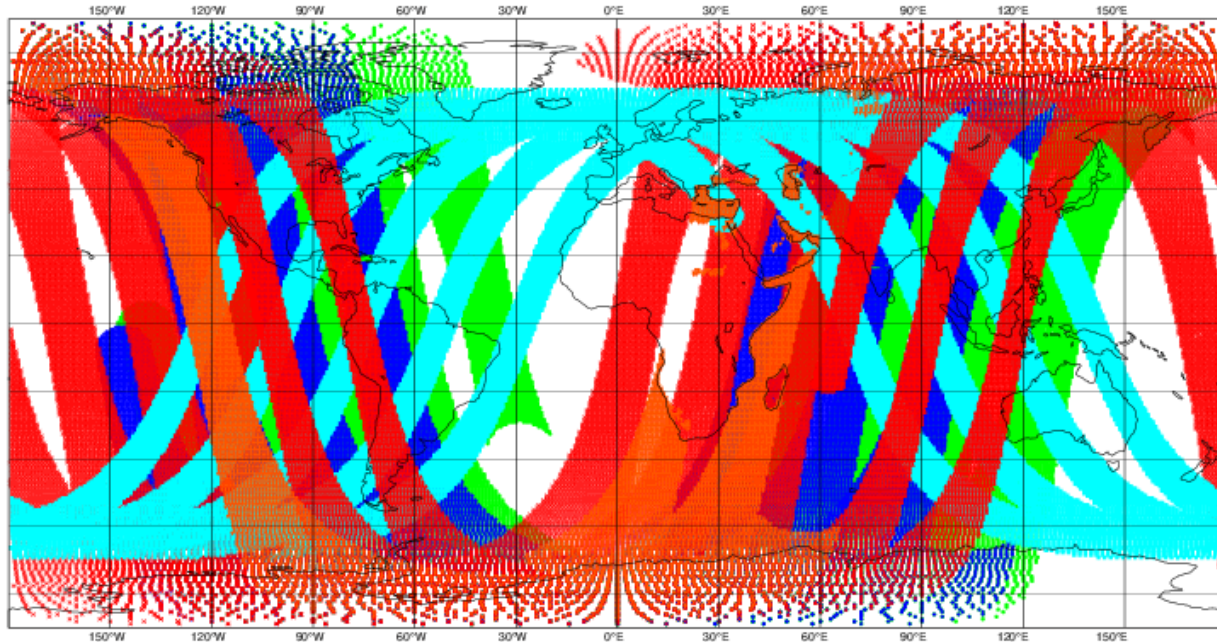
Távérzékeléses megfigyelések

ECMWF data coverage (all observations) - MICROWAVE HUMIDITY IMAGERS

28/08/2020 00

Total number of obs = 193734

- DMS-17 (52659)
- ◆ DMS-18 (42763)
- ▲ CORIOLIS (16981)
- ▼ FY-3D (10704)
- × AMSR2 (39876)
- GPM (30751)

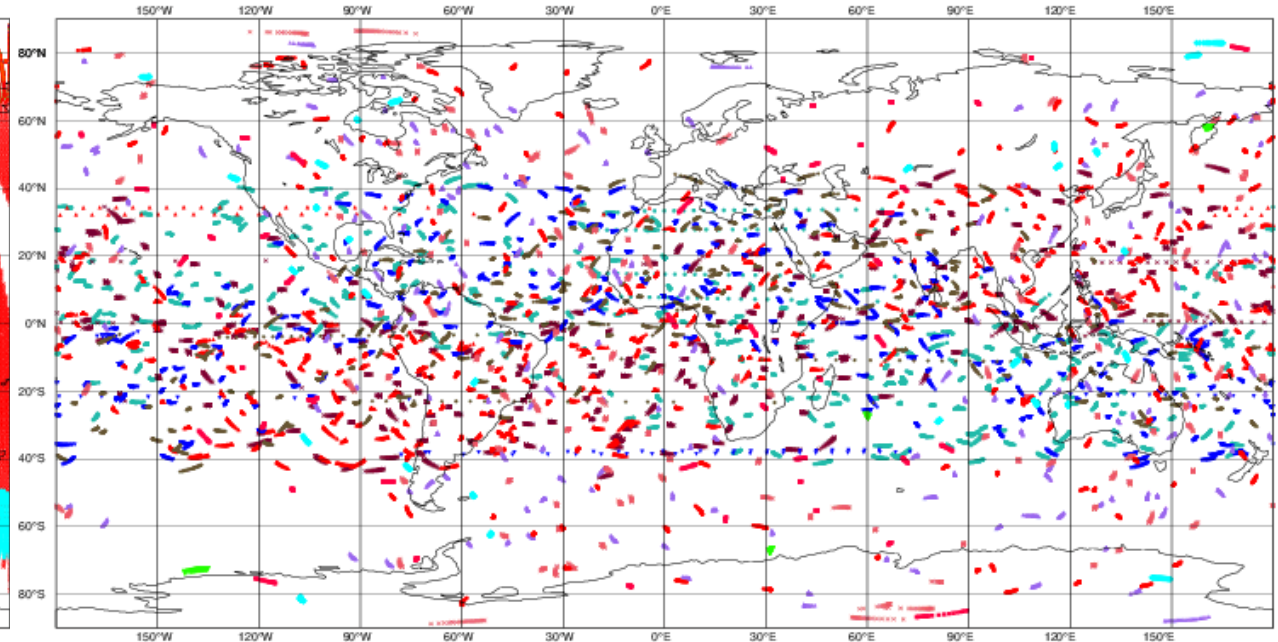
1870-2020

ECMWF data coverage (all observations) - GPSRO

28/08/2020 00

Total number of obs = 41245

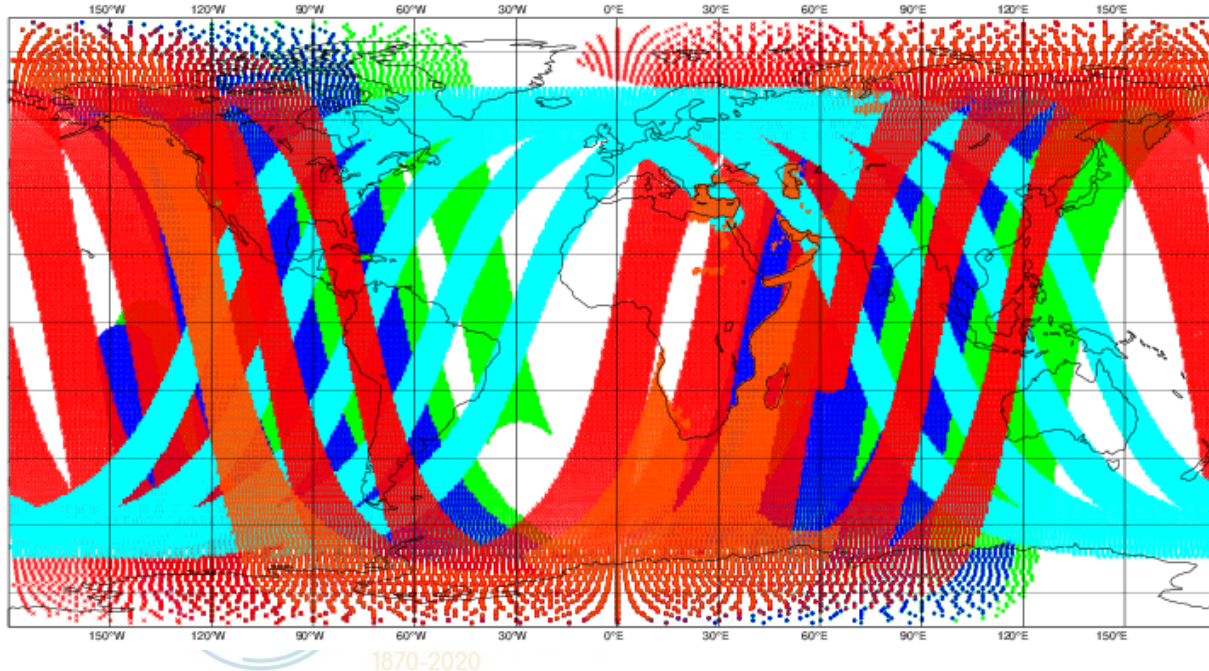
- METOP-A (3257)
- ◆ TerraSAR-X (555)
- ▲ METOP-B (3777)
- ▼ TanDEM-X (84)
- × METOP-C (3428)
- FY-3D (1016)
- COSMIC2-E1 (6502)
- ◆ COSMIC2-E2 (5040)
- ▲ COSMIC2-E3 (5834)
- ▼ COSMIC2-E4 (5796)
- × COSMIC2-E6 (5956)

Távérzékeléses megfigyelések

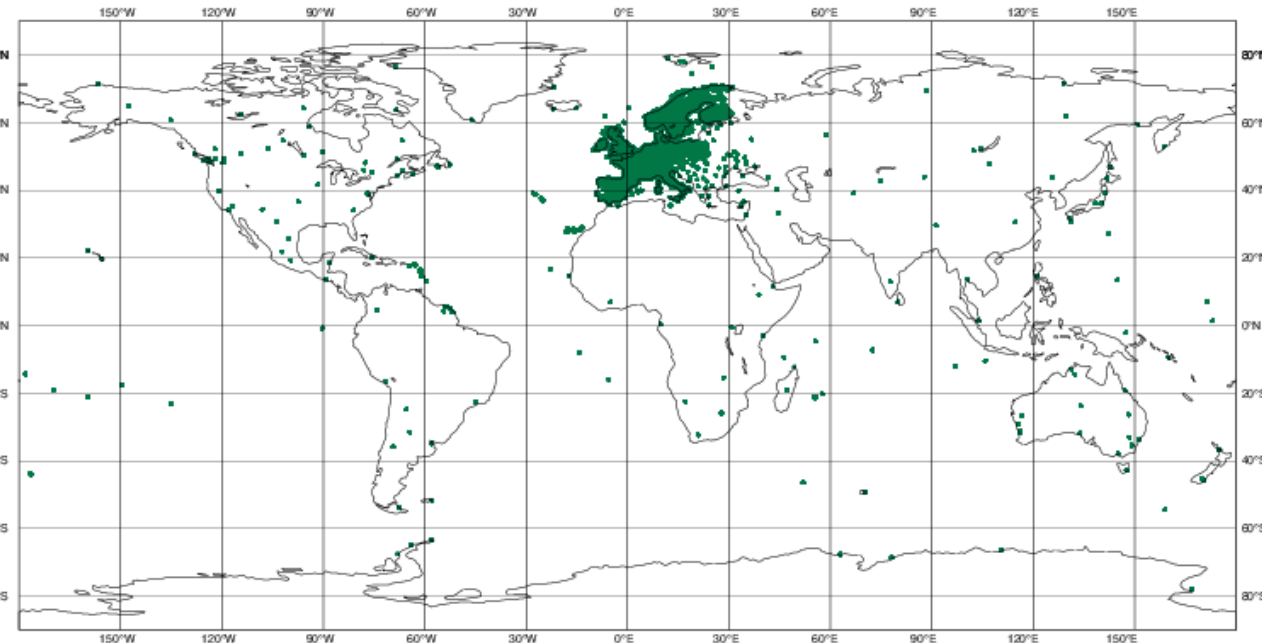
ECMWF data coverage (all observations) - MICROWAVE HUMIDITY IMAGERS
28/08/2020 00
Total number of obs = 193734

- DMS-17 (52659)
- ◆ DMS-18 (42763)
- ▲ CORIOLIS (16981)
- ▼ FY-3D (10704)
- × AMSR2 (39876)
- GPM (30751)

ECMWF data coverage (all observations) - GROUND-BASED GPS
28/08/2020 00
Total number of obs = 150843

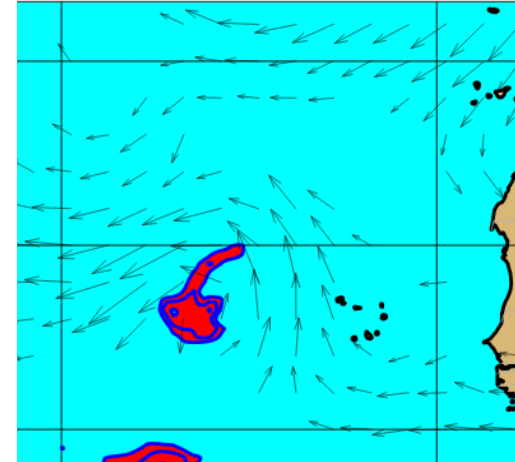
- Ground-Based GPS (150843)

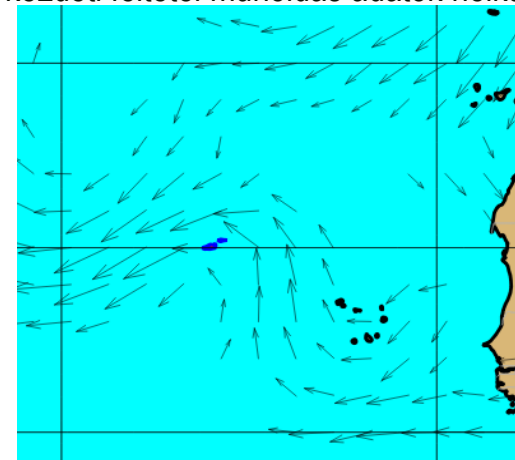
A felhasznált információk jelentősége

700 hPa relatív nedvesség & szél
kezdeti feltétel műholdas adatokkal

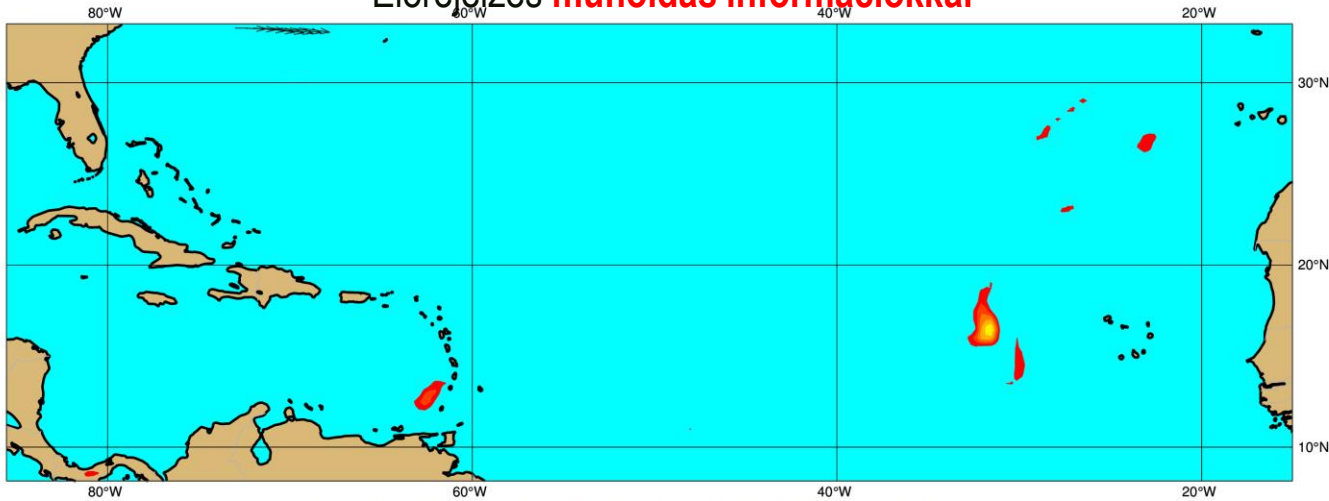
Nedvesség > 95%

700 hPa relatív nedvesség & szél
kezdeti feltétel műholdas adatok nélkül

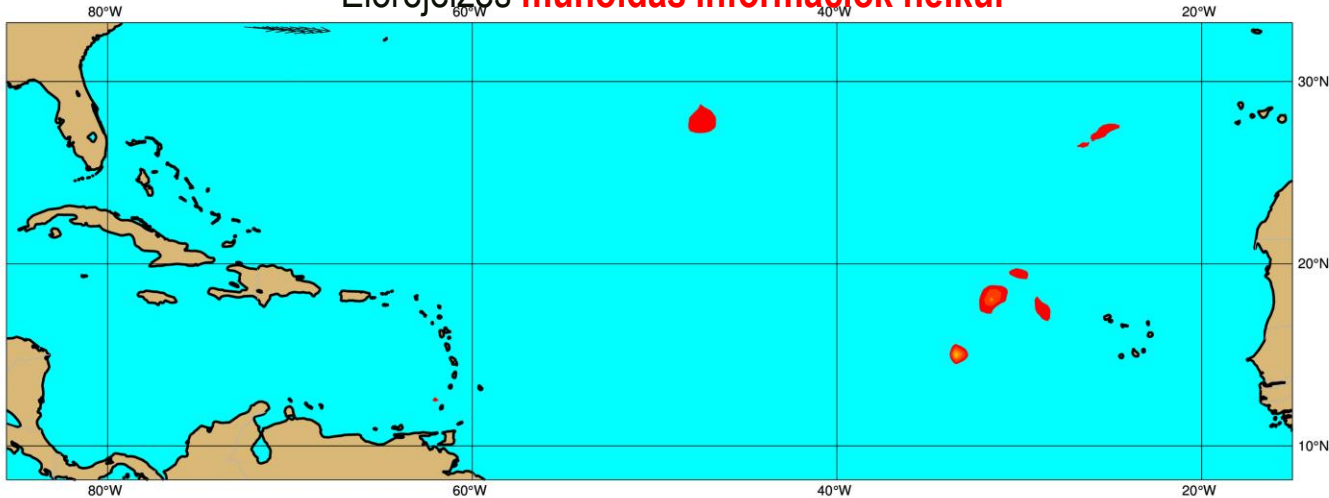
A felhasznált információk jelentősége

Előrejelzés **műholdas információkkal**

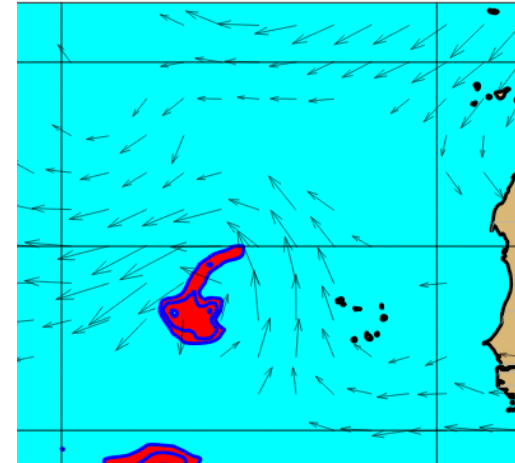

Thursday 31 August 2017 00 UTC ecmf 500 hPa Vorticity (relative)
Thursday 31 August 2017 00 UTC ecmf 500 hPa U component of wind/V component of wind

Előrejelzés **műholdas információk nélkül**

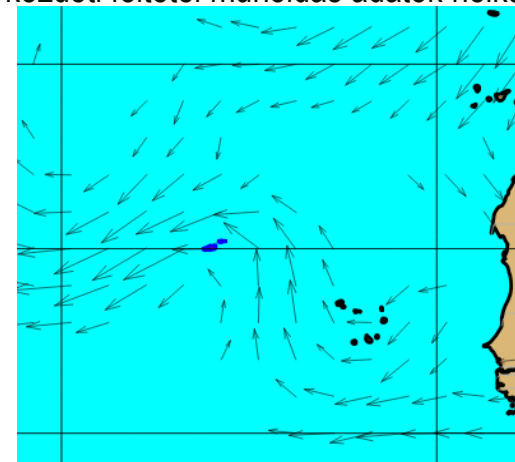

700 hPa relatív nedvesség & szél
kezdeti feltétel műholdas adatokkal

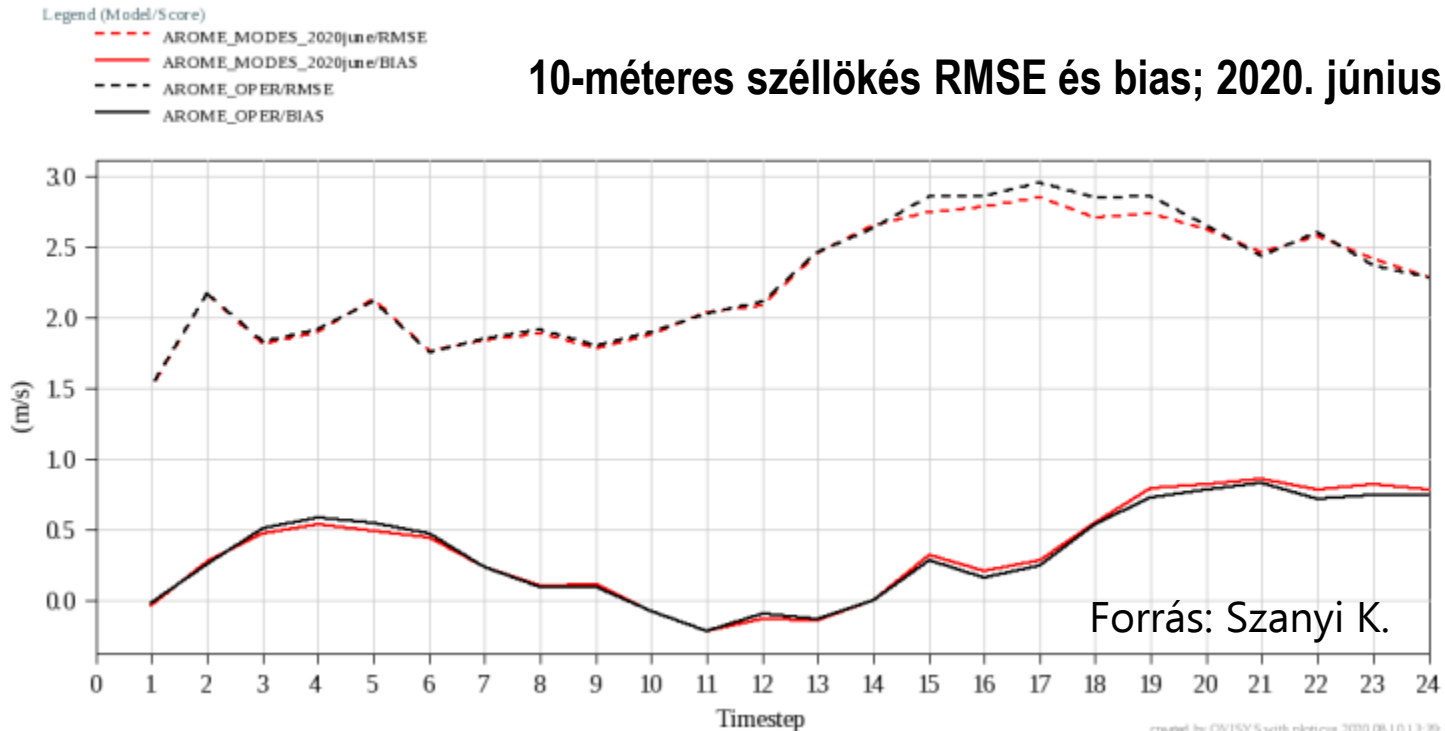
Nedvesség > 95%

700 hPa relatív nedvesség & szél
kezdeti feltétel műholdas adatok nélkül

Új megfigyelések figyelembevétele

- Minden újabb megfigyelés hozzájárul a kezdeti feltétel pontosabb becsléséhez

	AROME
Adatasszimiláció típusa és gyakorisága	3 óránként 3D-Var + felszíni adatasszimiláció
Felhasznált megfigyelések	<ul style="list-style-type: none"> • SYNOP (u, v, T, RH, z) • TEMP (u, v, T, q) • AMDAR (u, v, T, nedvesség) • Szlovén Mode-S MRAR • Cseh Mode-S MRAR • GNSS ZTD

- Légiforgalom irányító radar által vett repülőgépes pozíció- és mérési adatok (Mode-S) asszimilációjának hatása

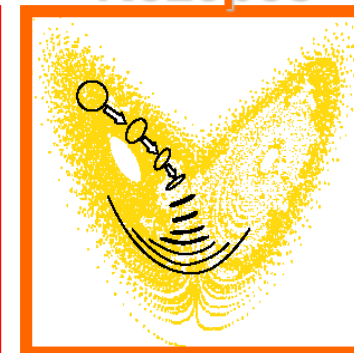
Ensemble előrejelzések

- Edward Lorenz (1972): „Okozhat-e egy brazíliai pillangó szárnycsapása tornádót Texasban?”
- A légkör bonyolult turbulens rendszer, nagyfokú érzékenységet mutat a kiindulási állapotára (akárcsak a kaotikus rendszerek)
- Lorenz egy egyszerűsített modellel igazolta, hogy egy meteorológiai folyamat előrejelezhetősége nagyban függ annak kiindulási feltételeitől
- Egy előrejelzés csak akkor teljes, ha hozzá tudunk rendelni megbízhatósági mutatókat (a beválás valószínűségét)

Magas

Közepes

Alacsony

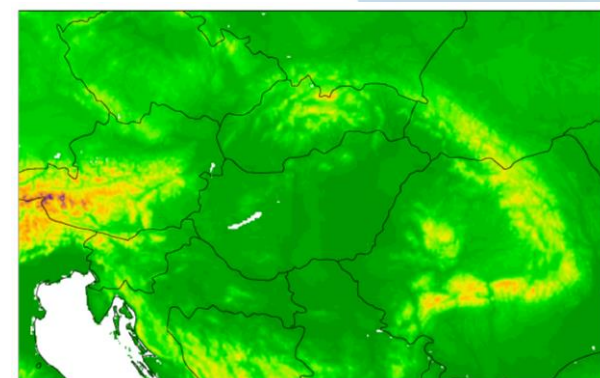
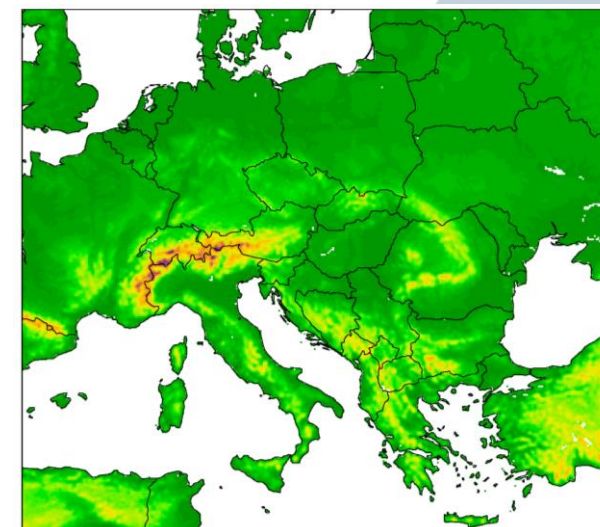
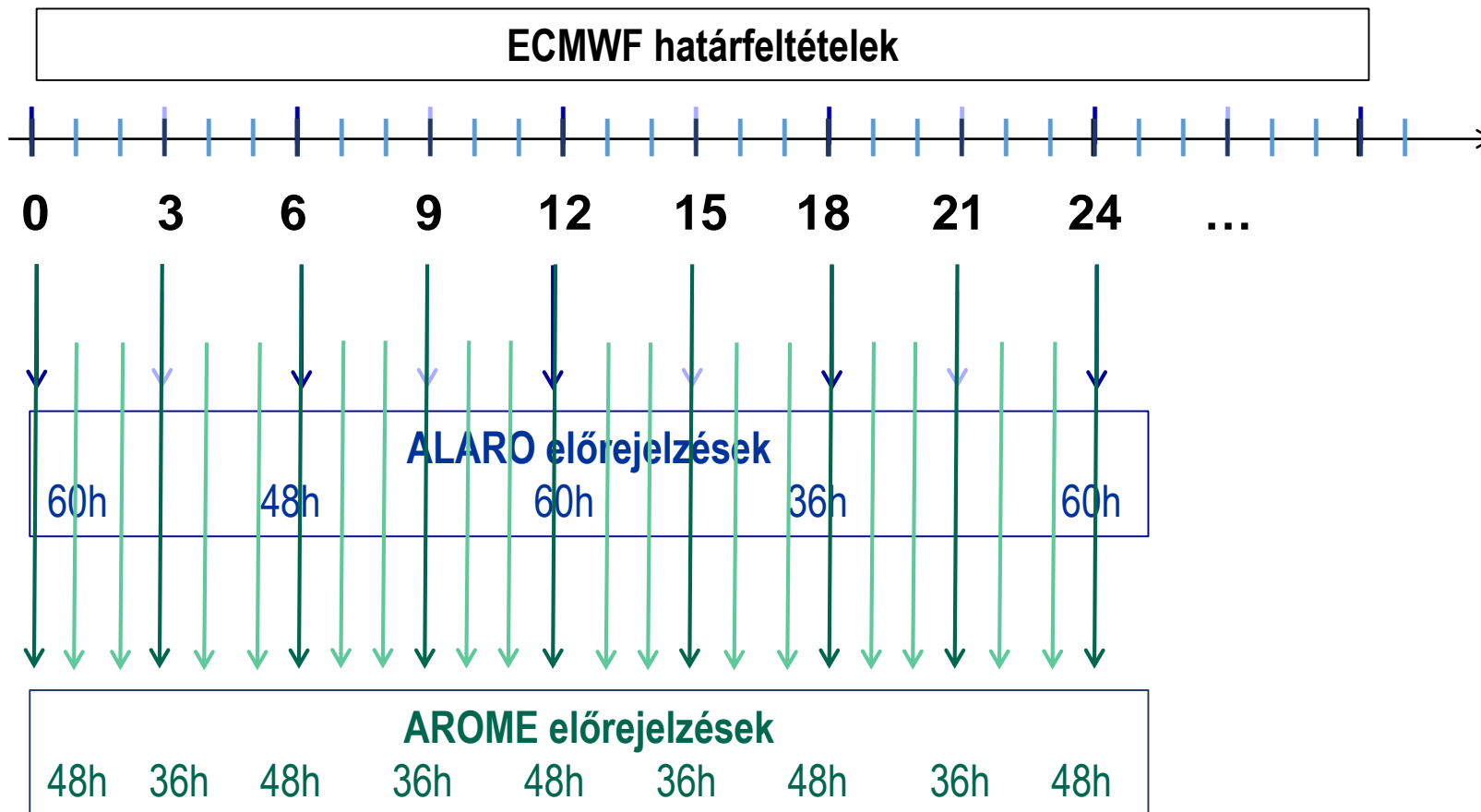

A bizonytalanság forrása és számszerűsítése

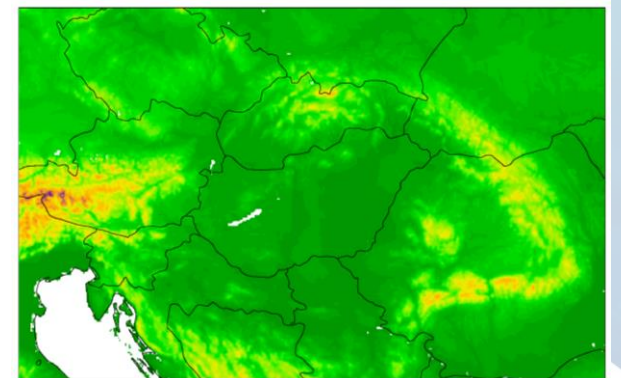
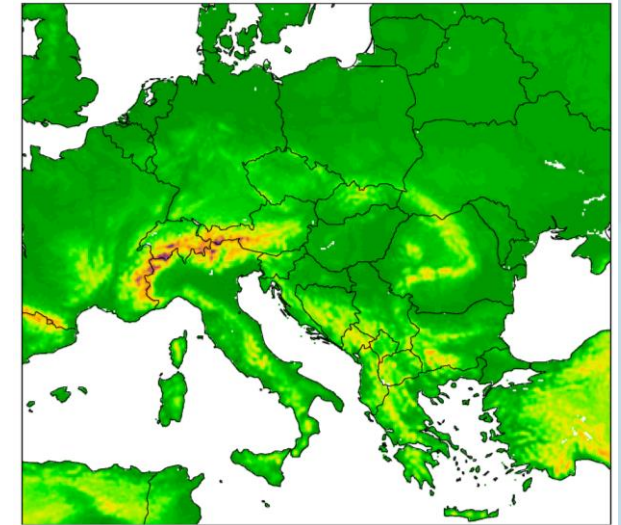
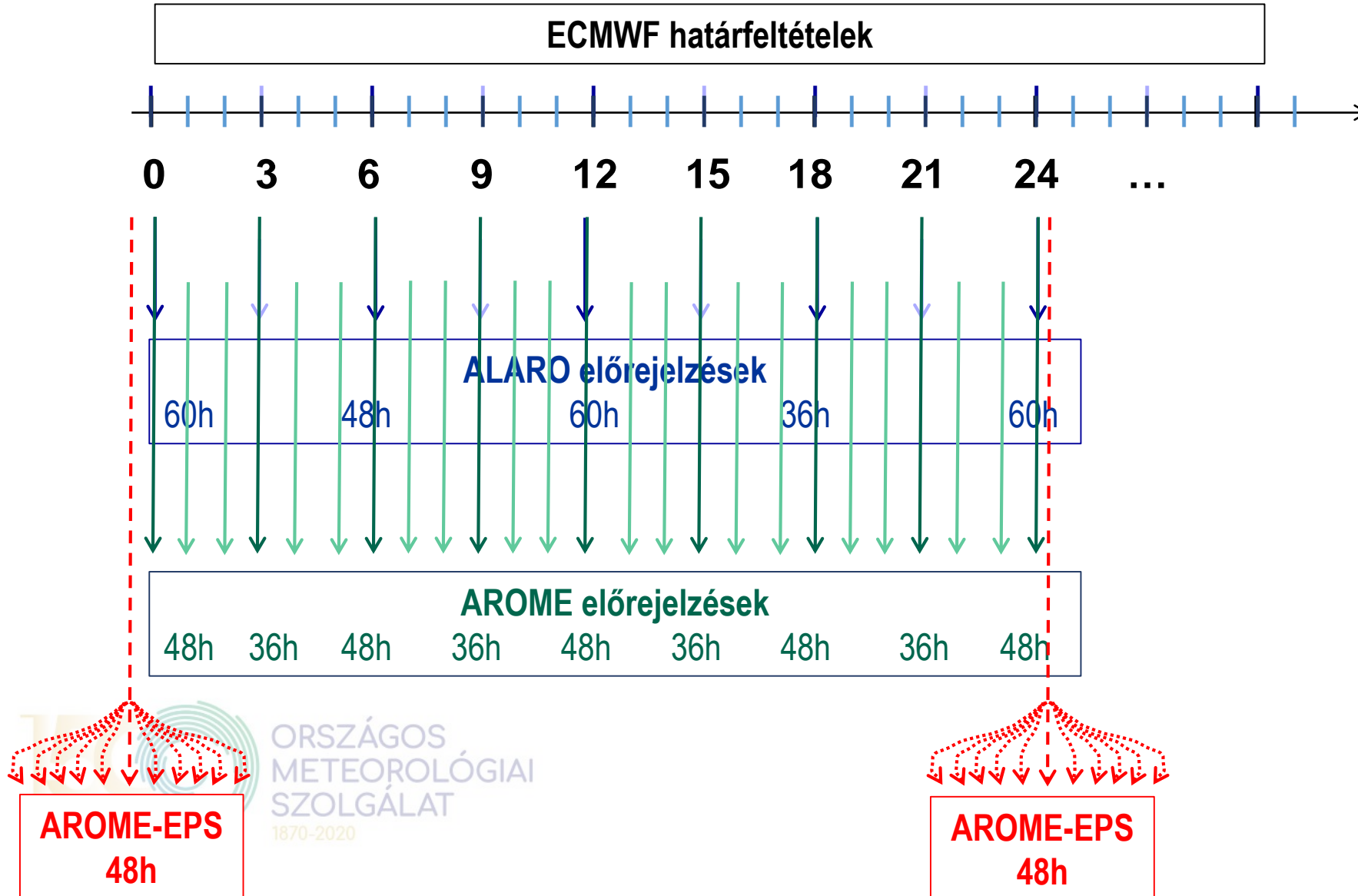
- Kezdeti feltételek bizonytalansága, modellbizonytalanság, határfeltételek bizonytalansága, légkör kaotikus jellege
- Perturbáció, modellhiba reprezentáció
- Egy helyett több előrejelzés – ensemble előrejelzés + valószínűségi információ
- Megjelenítés pl. fáklya diagrammal, meteogrammal, valószínűségi térképpel

Operatív modellfuttatások rendszere

Operatív modellfuttatások rendszere

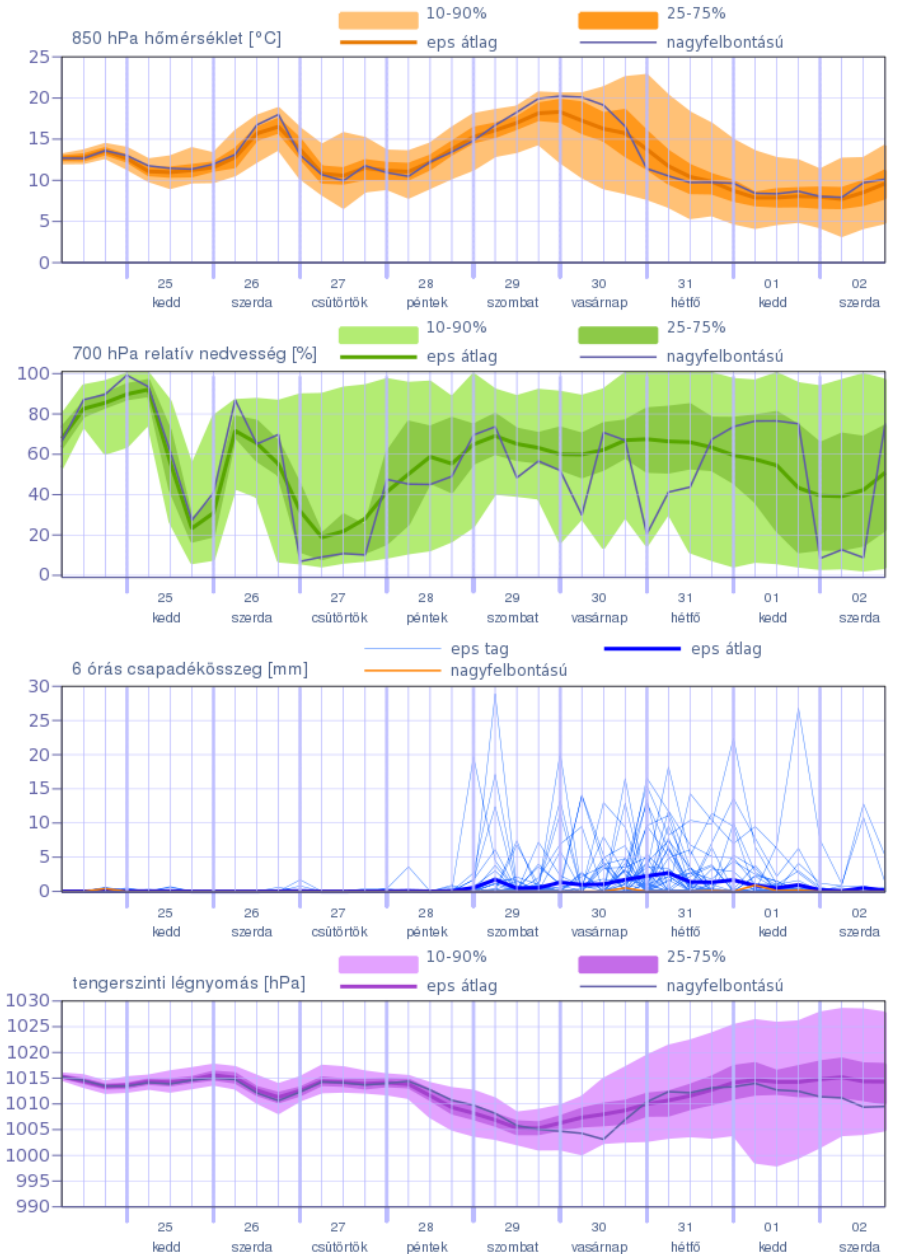
Ensemble előrejelzések

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.24 00 UTC-s futtatásból

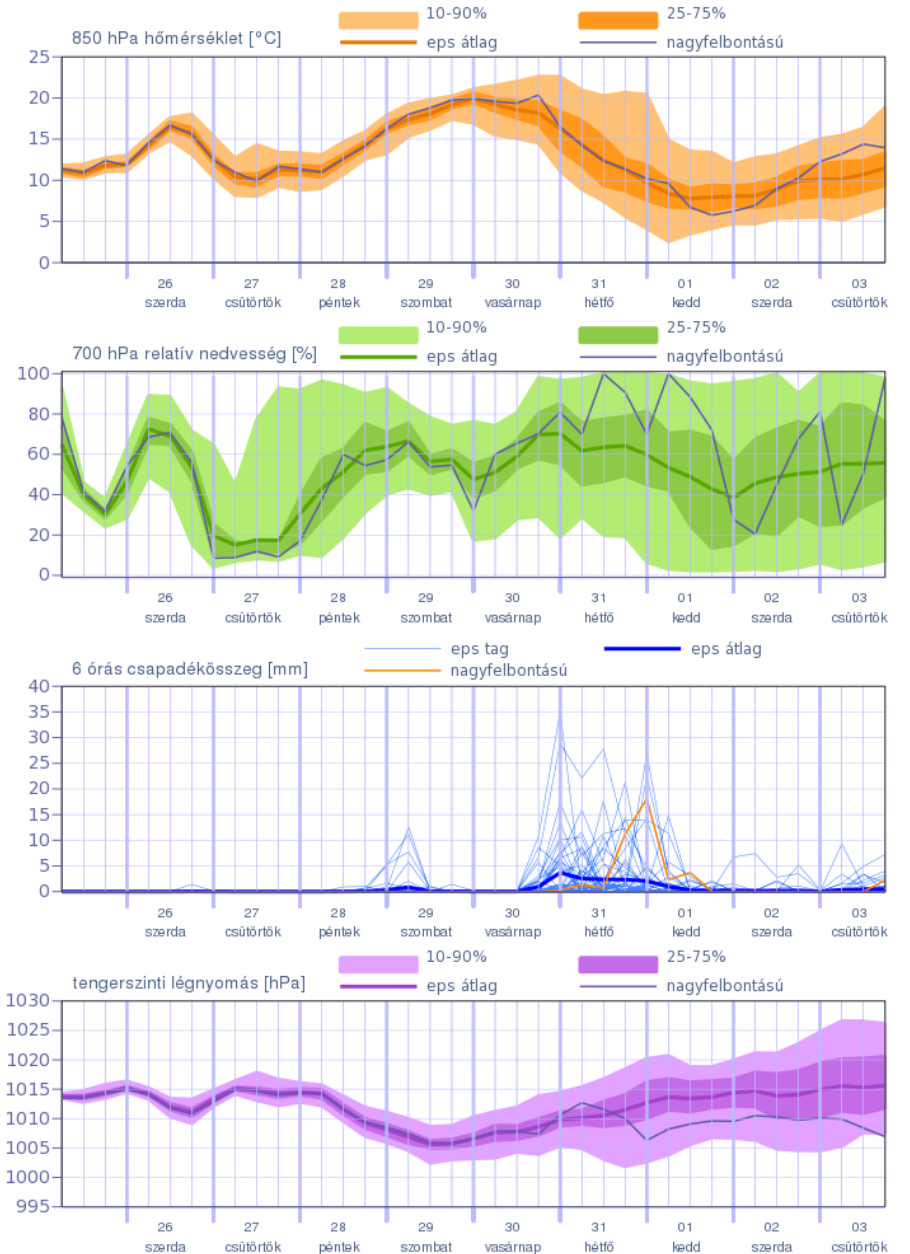

ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.25 00 UTC-s futtatásból

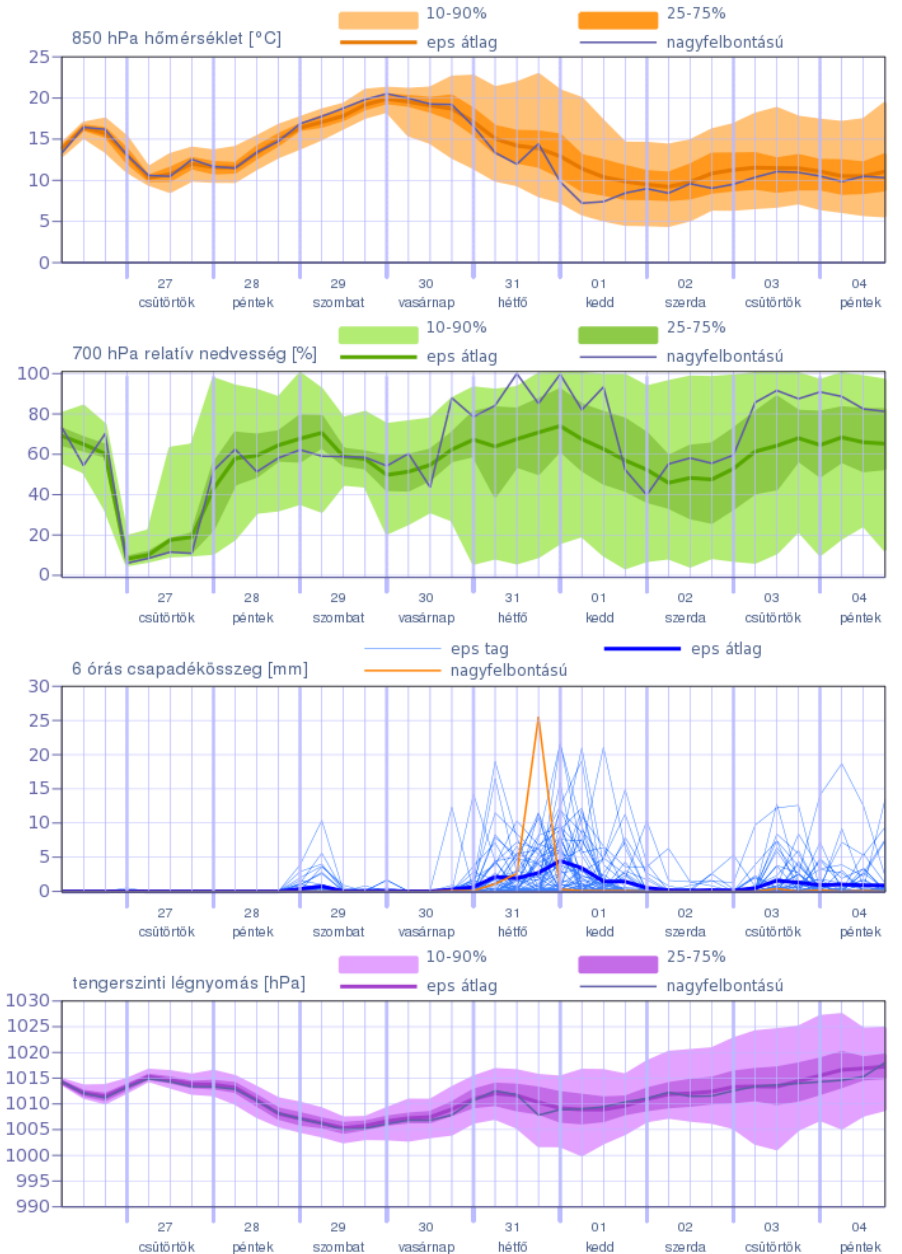

ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.26 00 UTC-s futtatásból

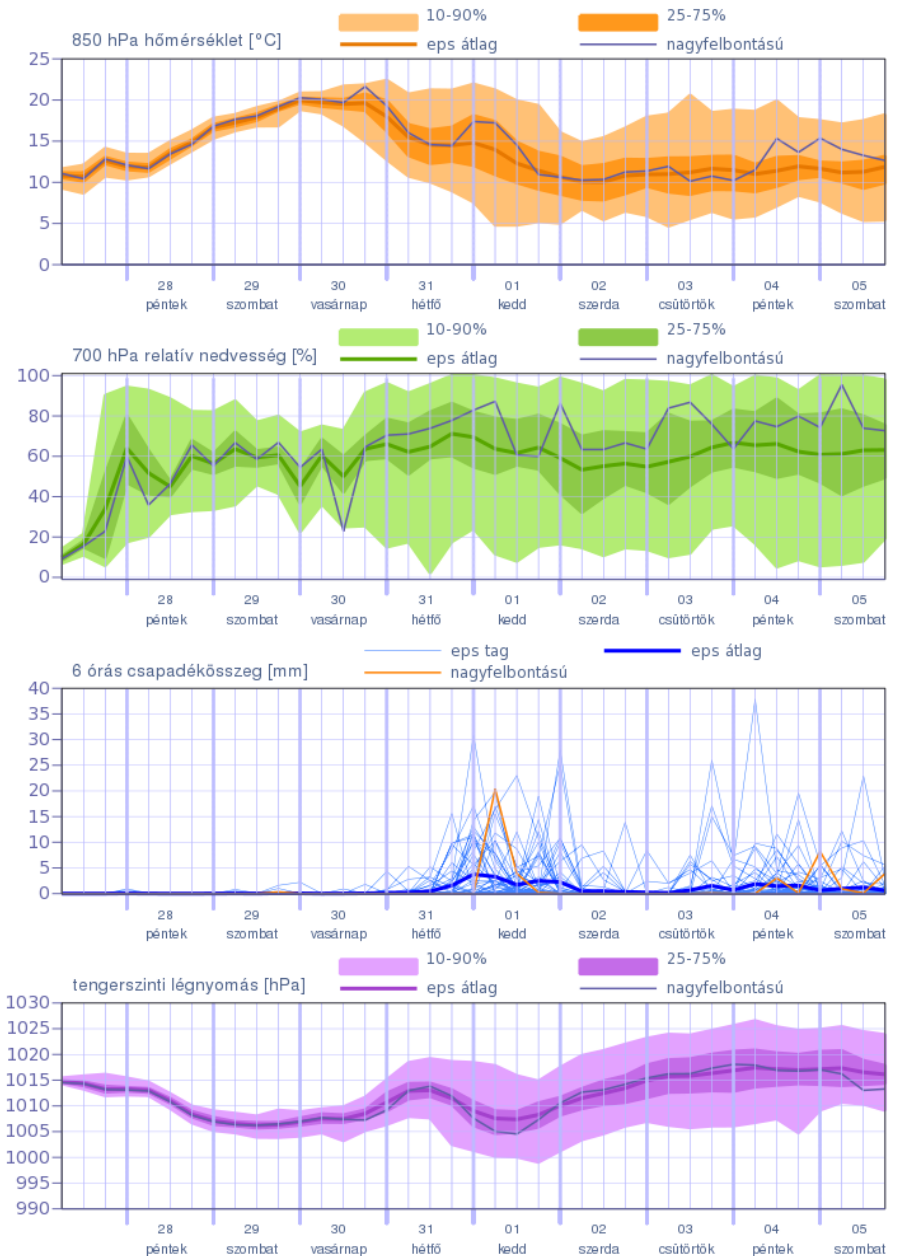

ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

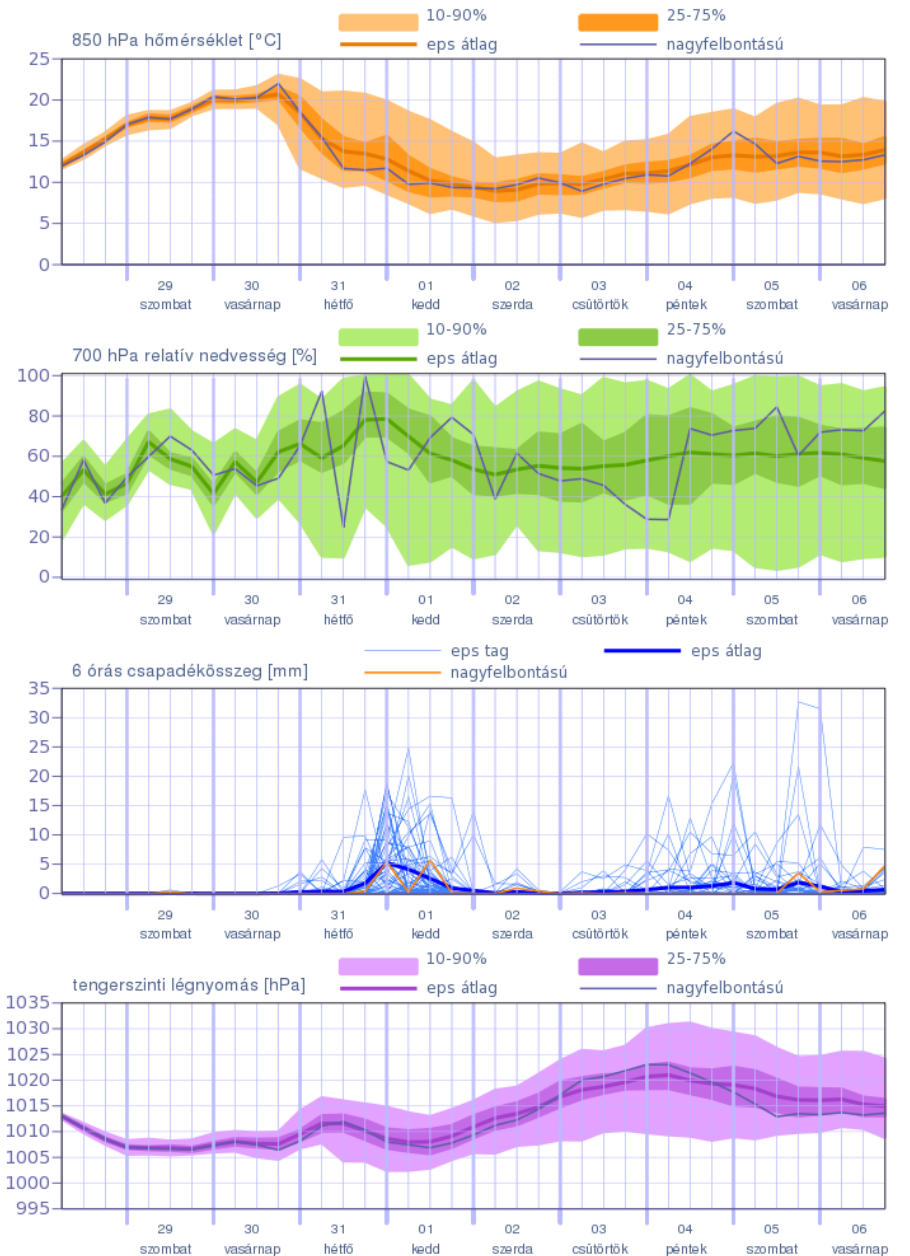
Készült: 2020.08.27 00 UTC-s futtatásból

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.28 00 UTC-s futtatásból

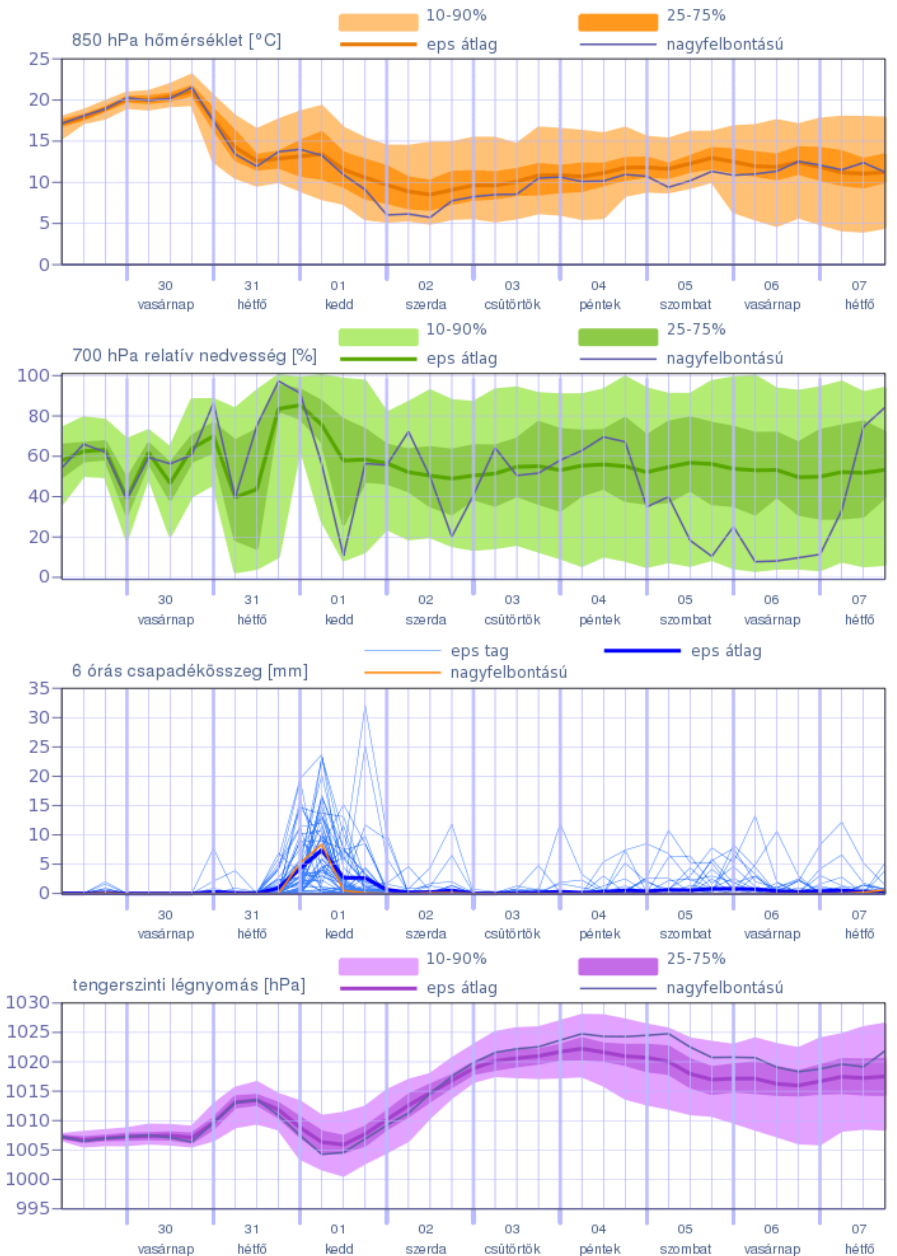

ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.29 00 UTC-s futtatásból

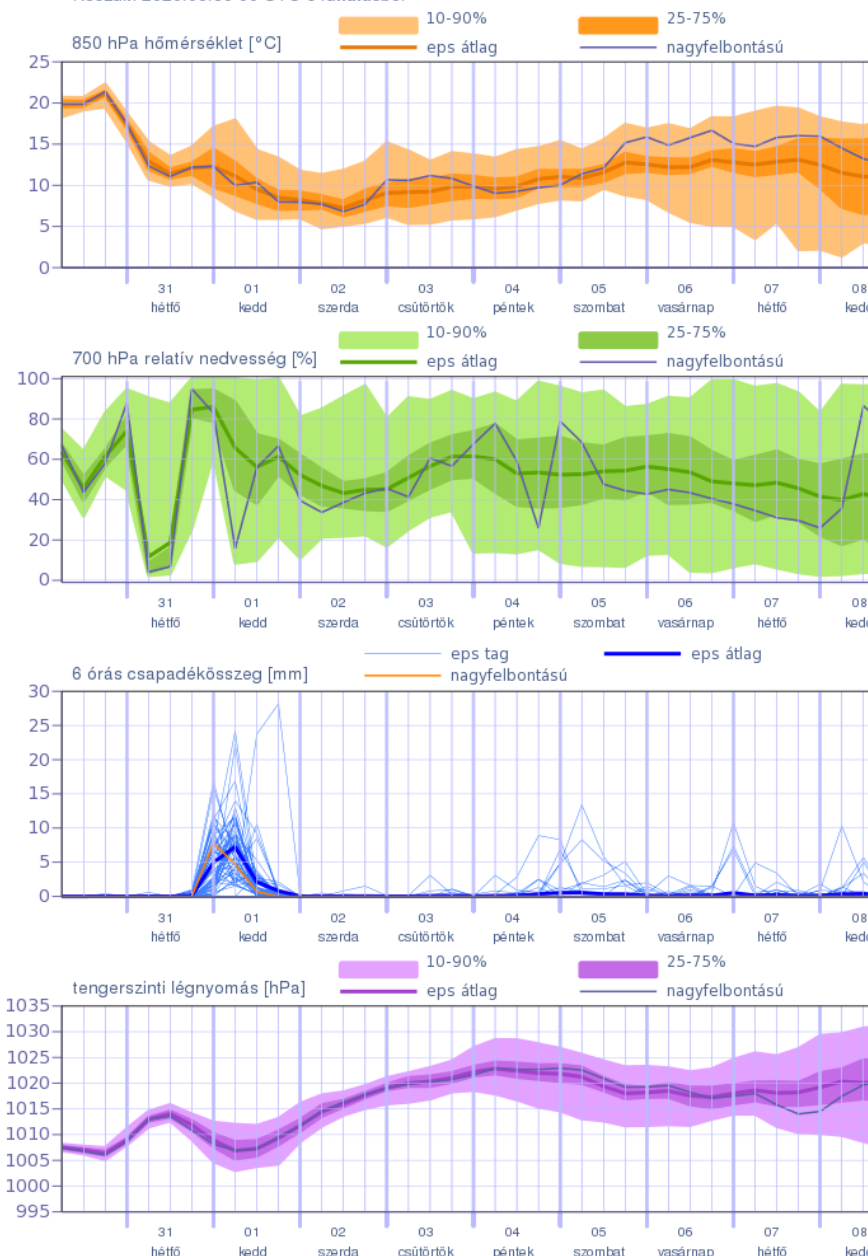

ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.30 00 UTC-s futtatásból

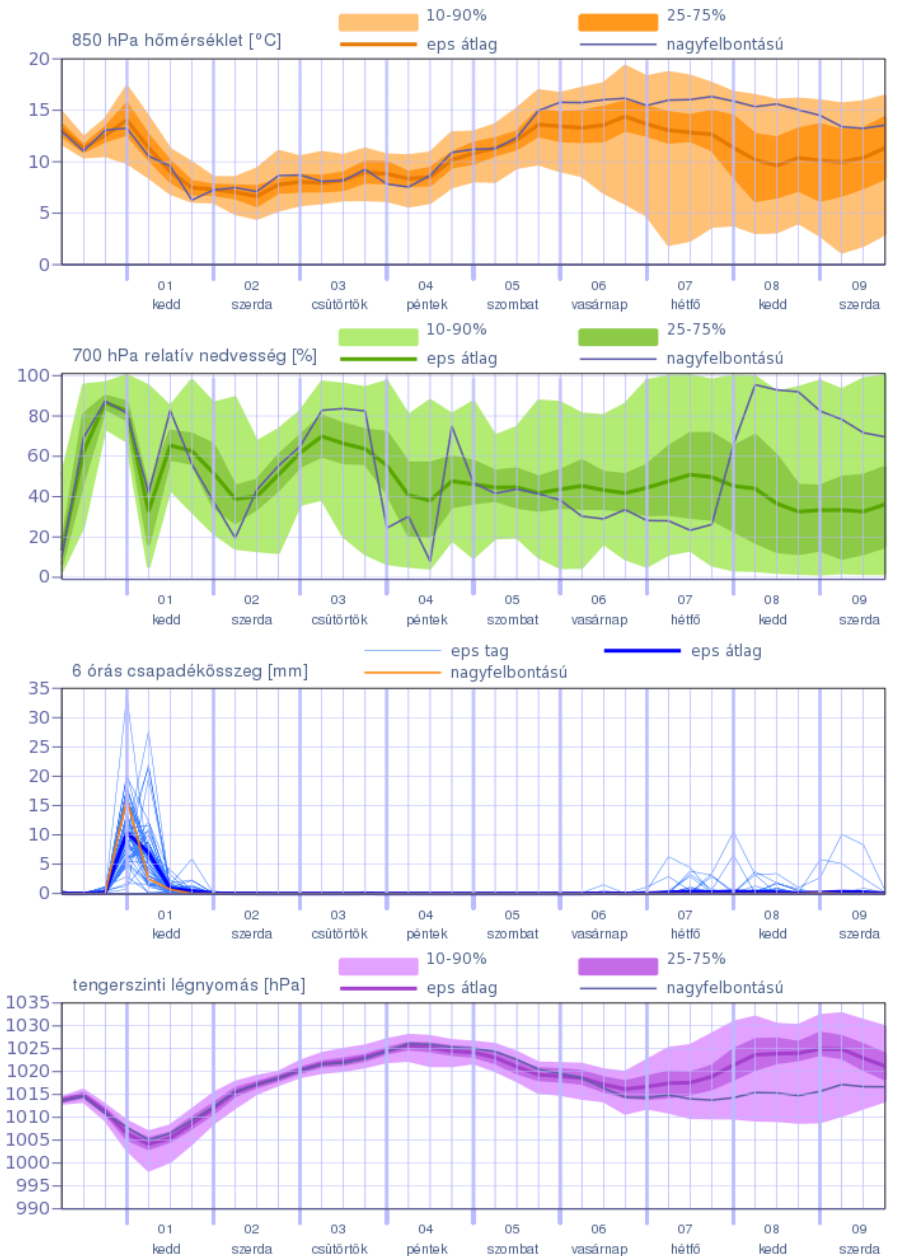

ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.31 00 UTC-s futtatásból

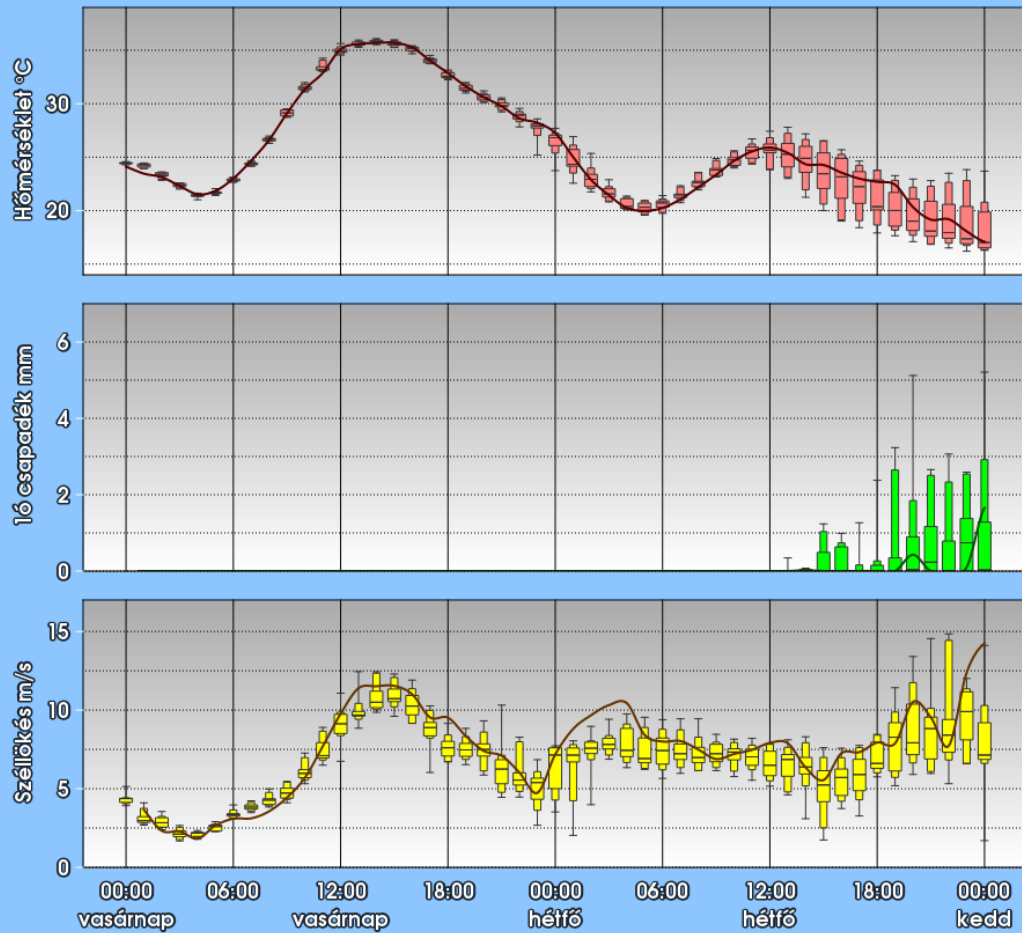

ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

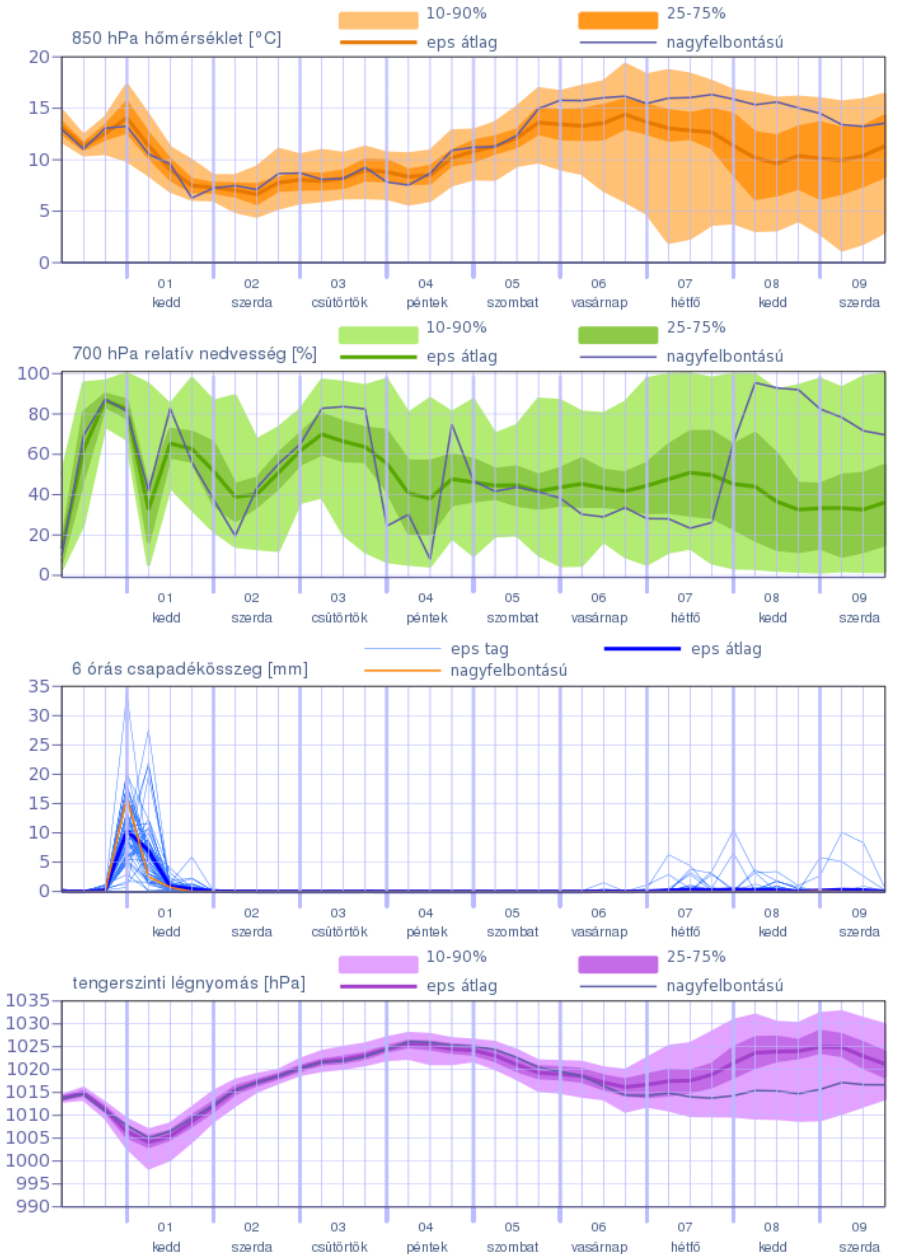
Ensemble előrejelzések

AROME-EPS Budapest 2020. augusztus 30. 00:00 - szeptember 1. 00:00

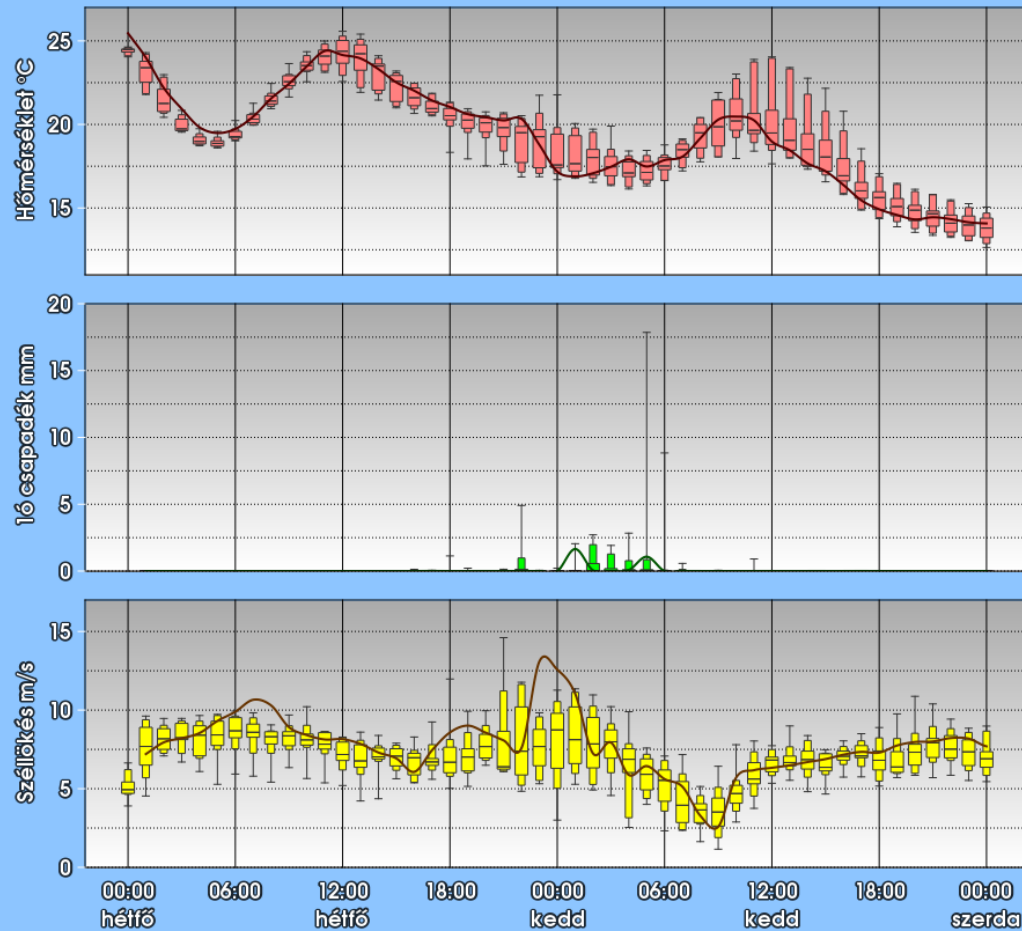
ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

Készült: 2020.08.31 00 UTC-s futtatásból

Ensemble előrejelzések

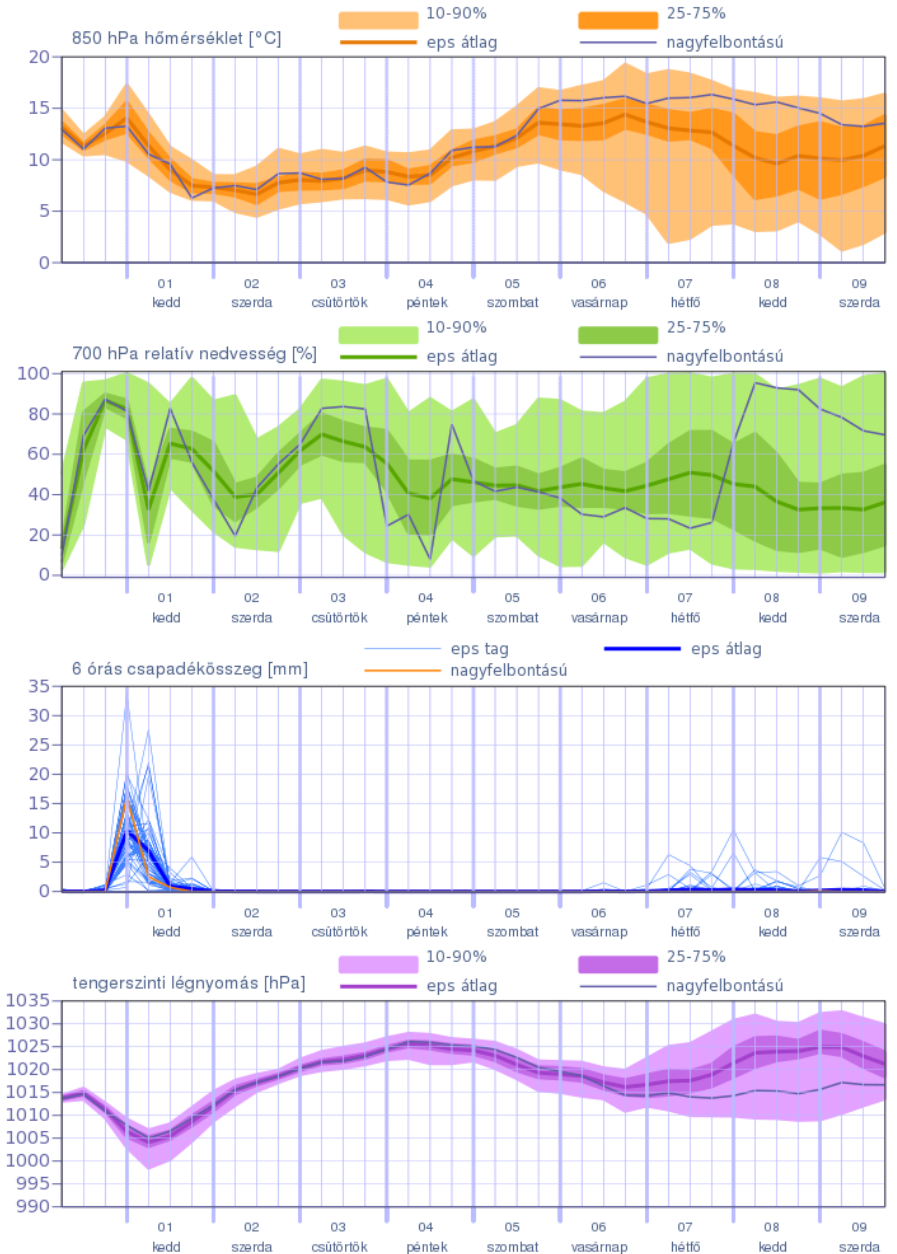
AROME-EPS Budapest 2020. augusztus 31. 00:00 - szeptember 2. 00:00

0-100% 10-90% 25-75% 50% Def.

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Budapest

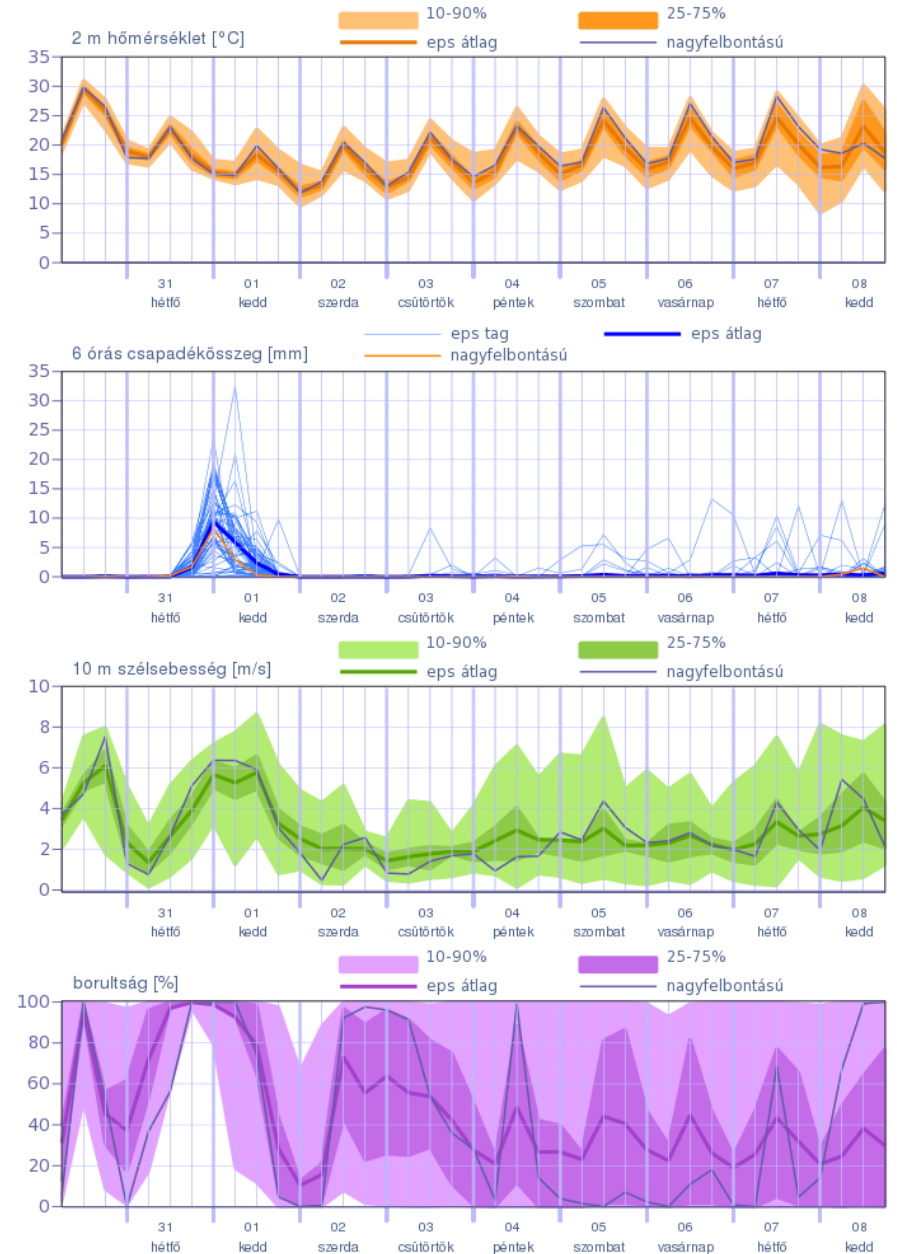
Készült: 2020.08.31 00 UTC-s futtatásból

Ensemble előrejelzések

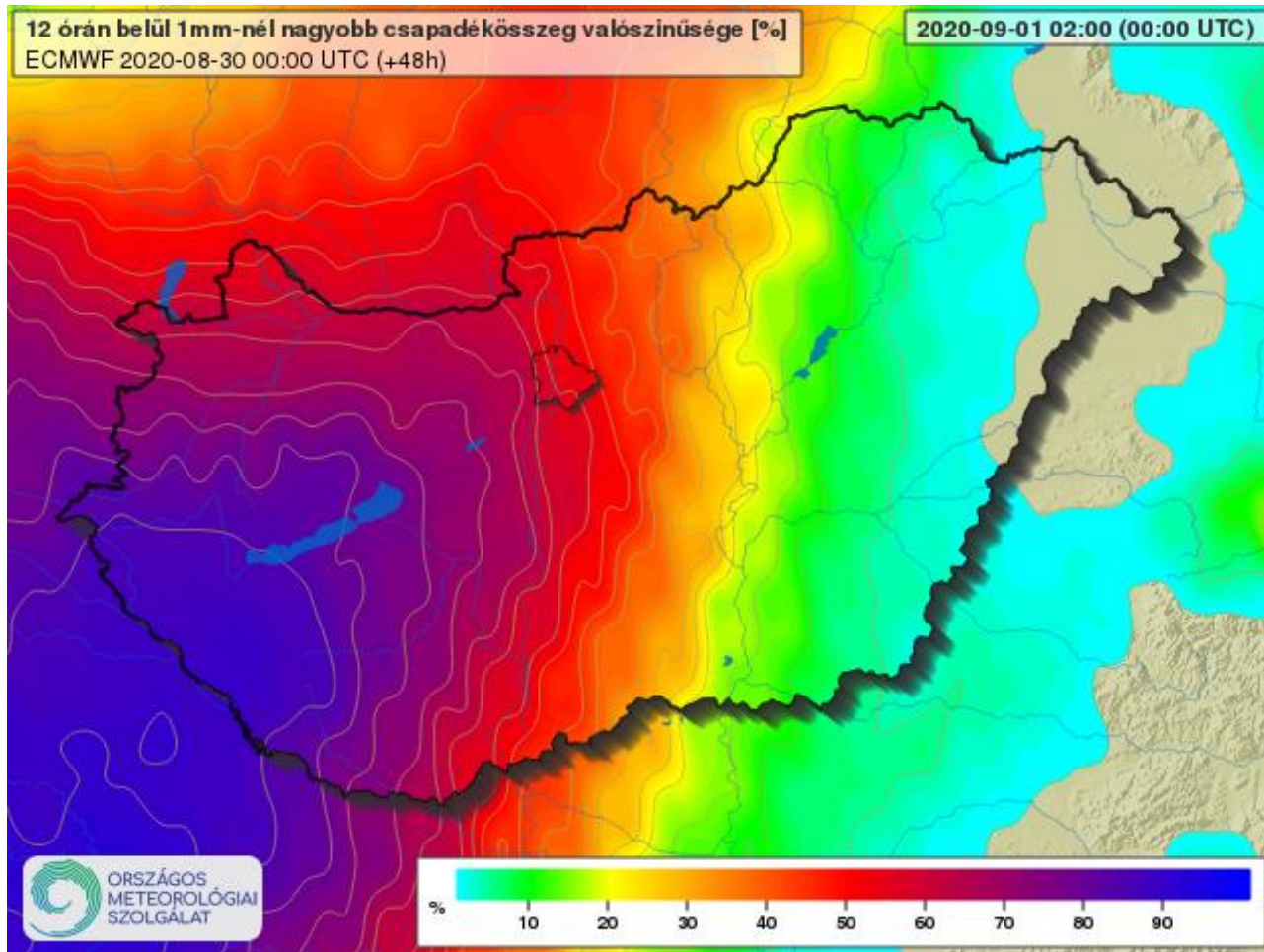
ECMWF valószínűségi előrejelzés: Szombathely

Készült: 2020.08.30 00 UTC-s futtatásból

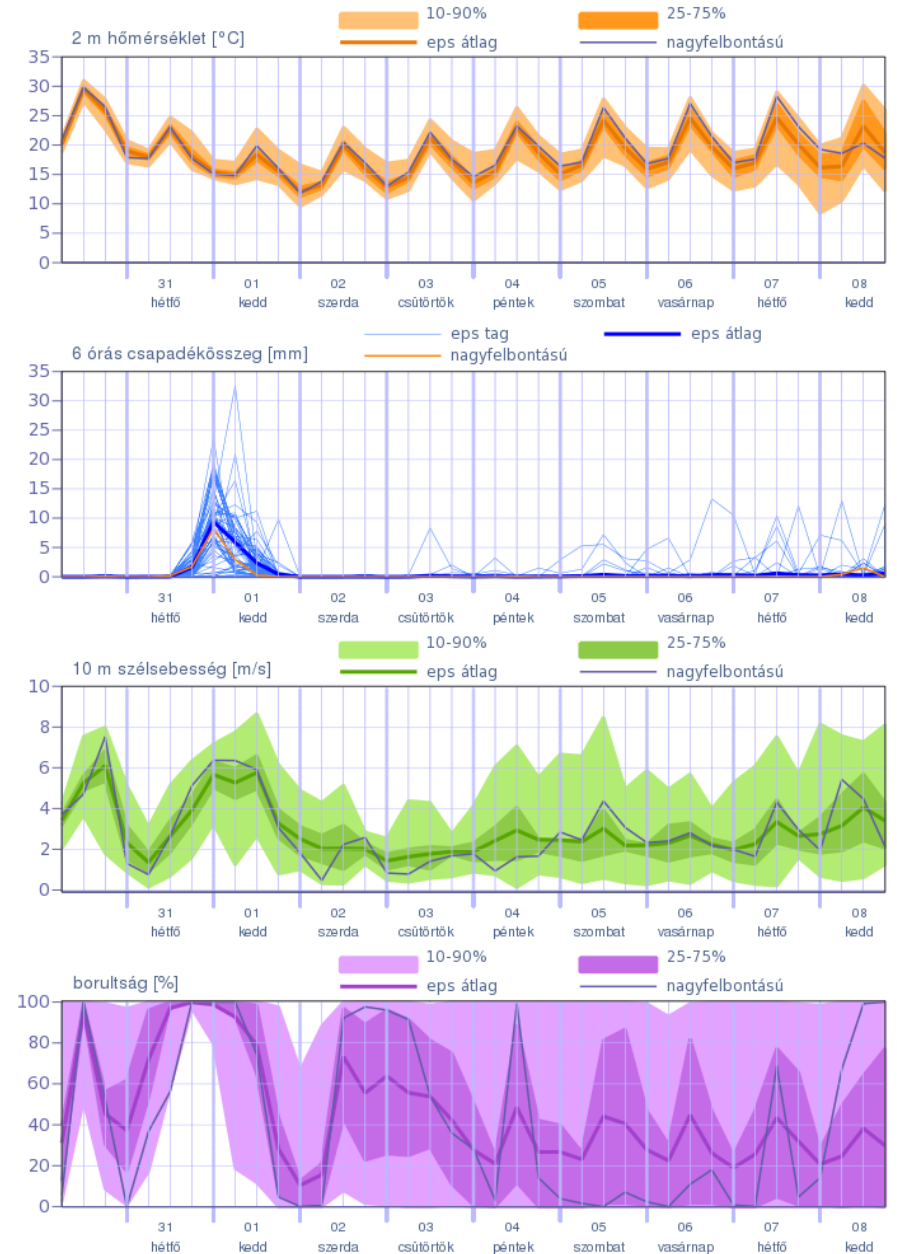
ORSZÁGOS
METEOROLÓGIAI
SZOLGÁLAT
1870-2020

Ensemble előrejelzések

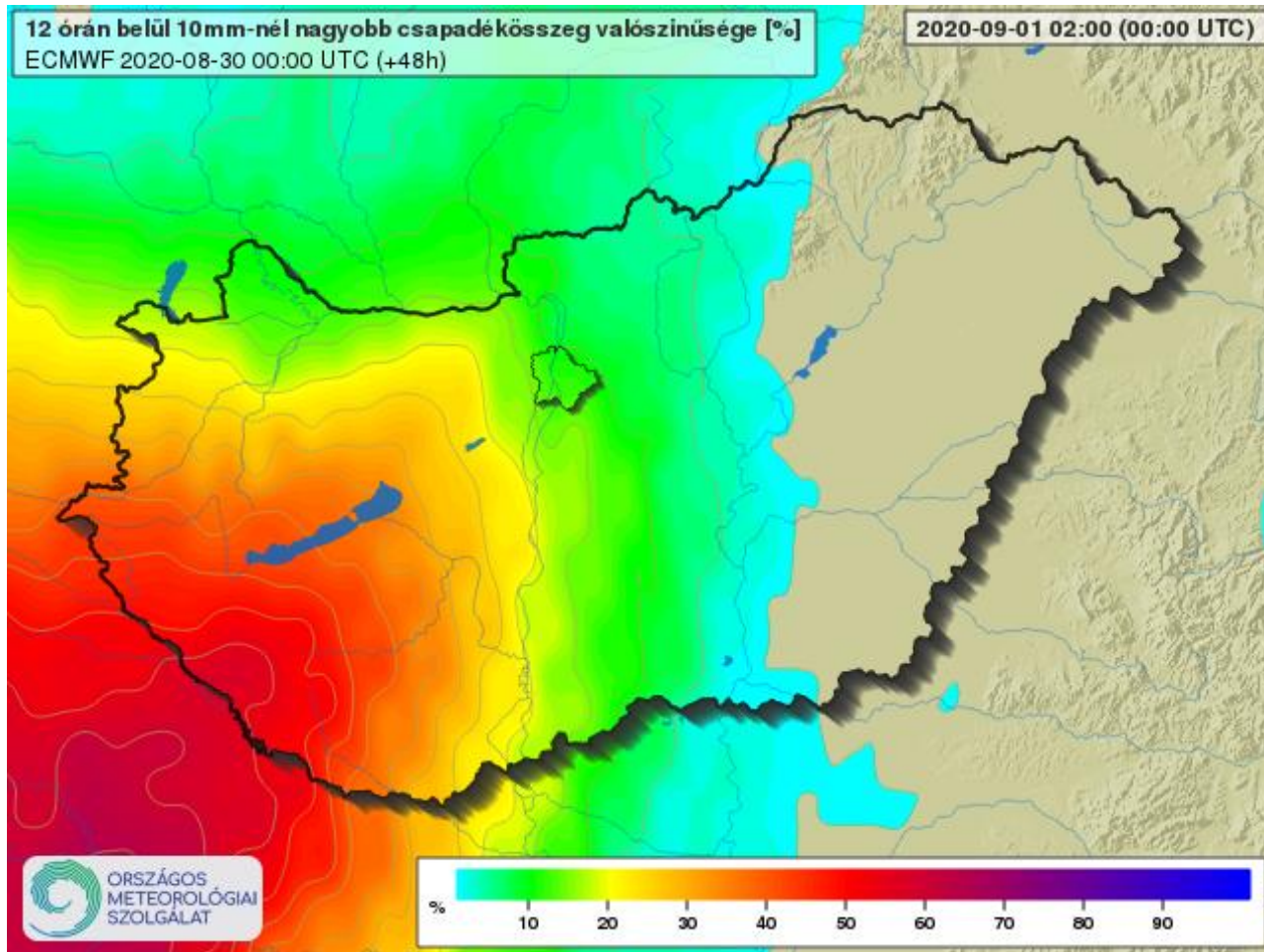

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Szombathely

Készült: 2020.08.30 00 UTC-s futtatásból

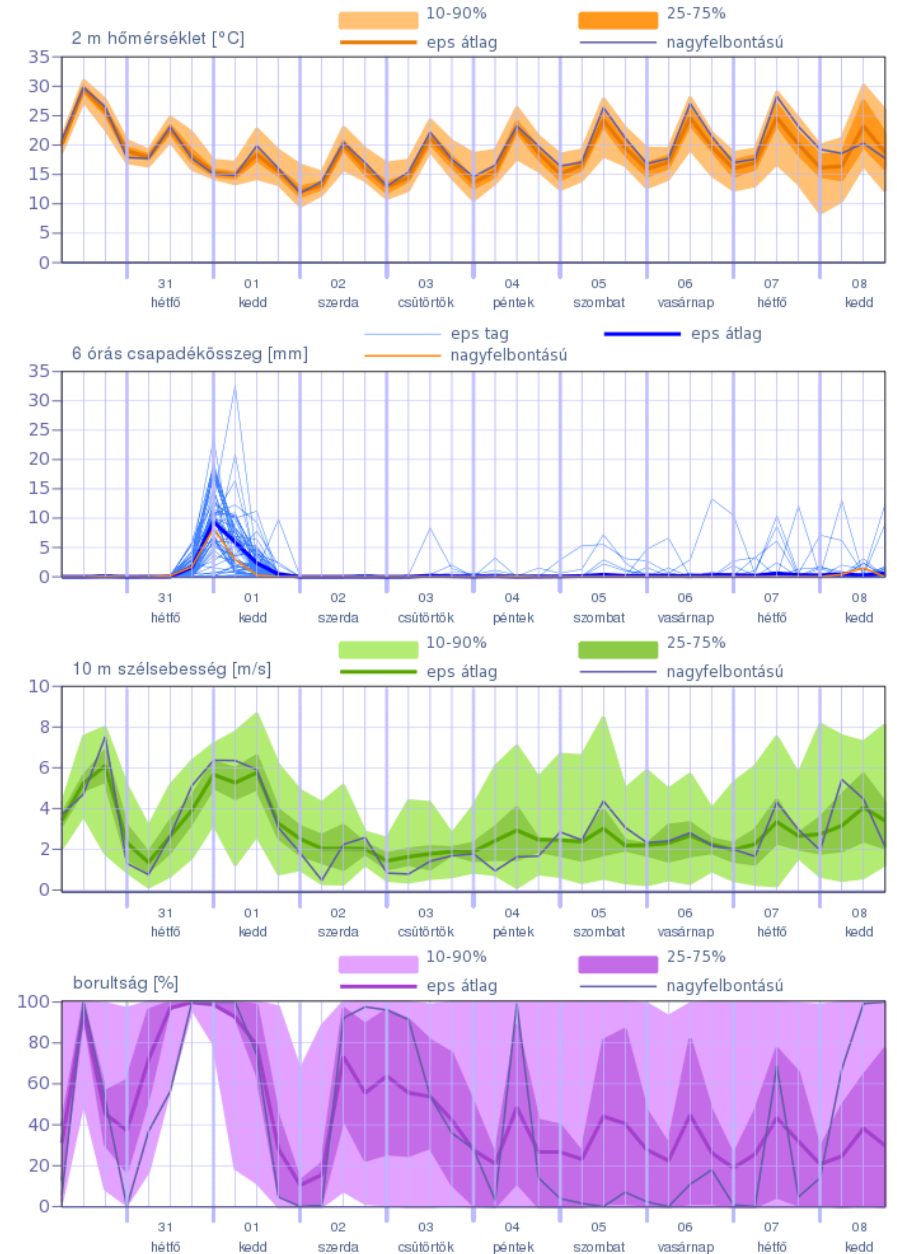

Ensemble előrejelzések

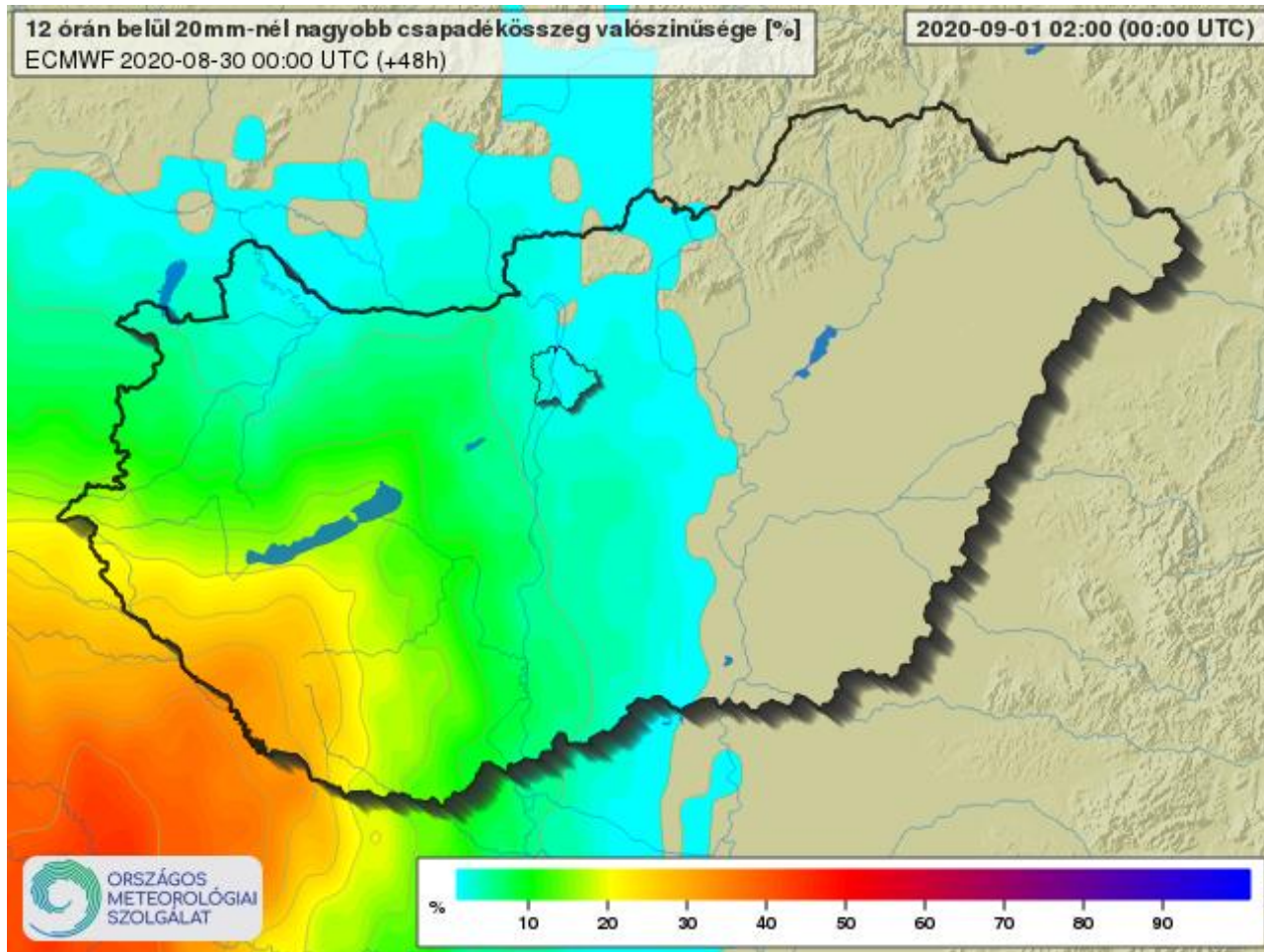

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Szombathely

Készült: 2020.08.30 00 UTC-s futtatásból

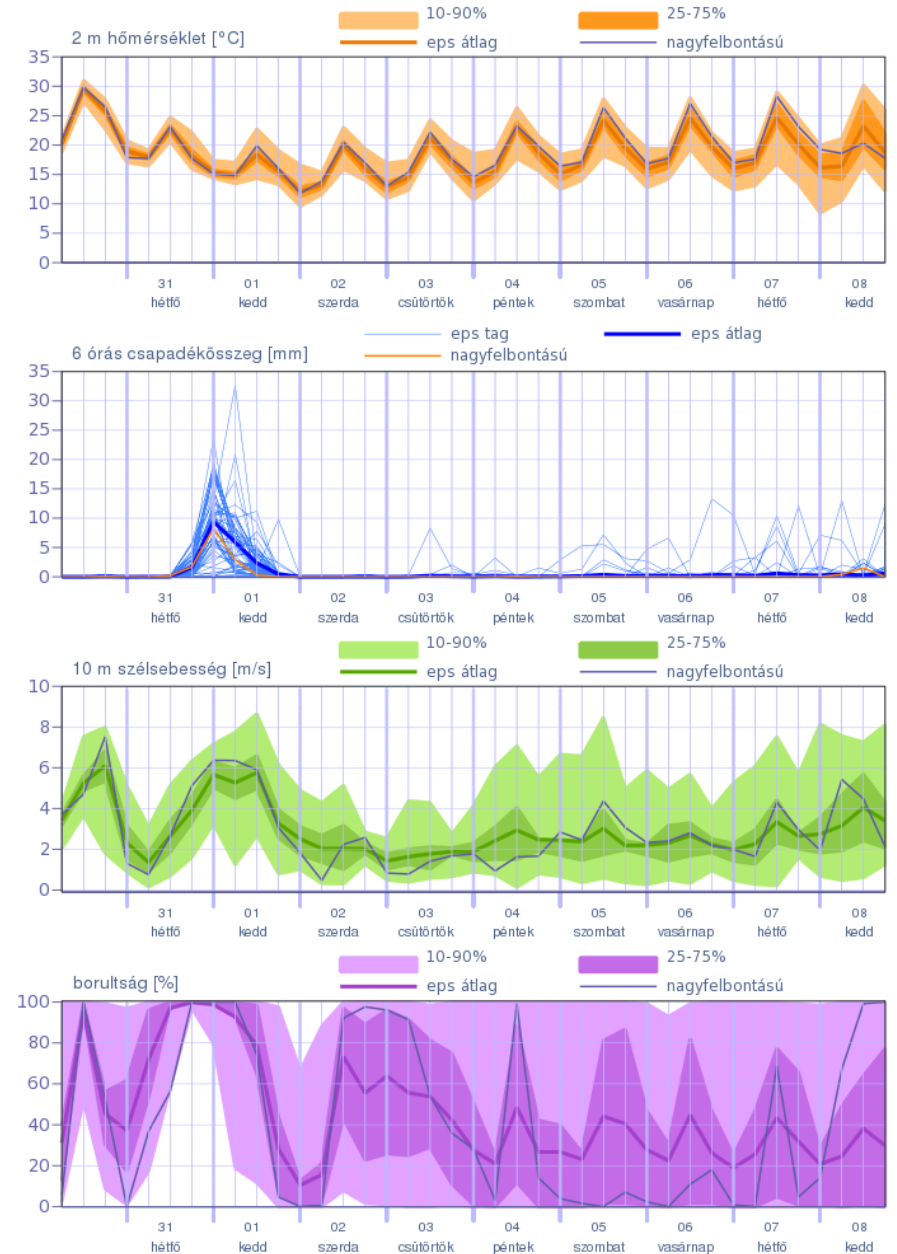

Ensemble előrejelzések

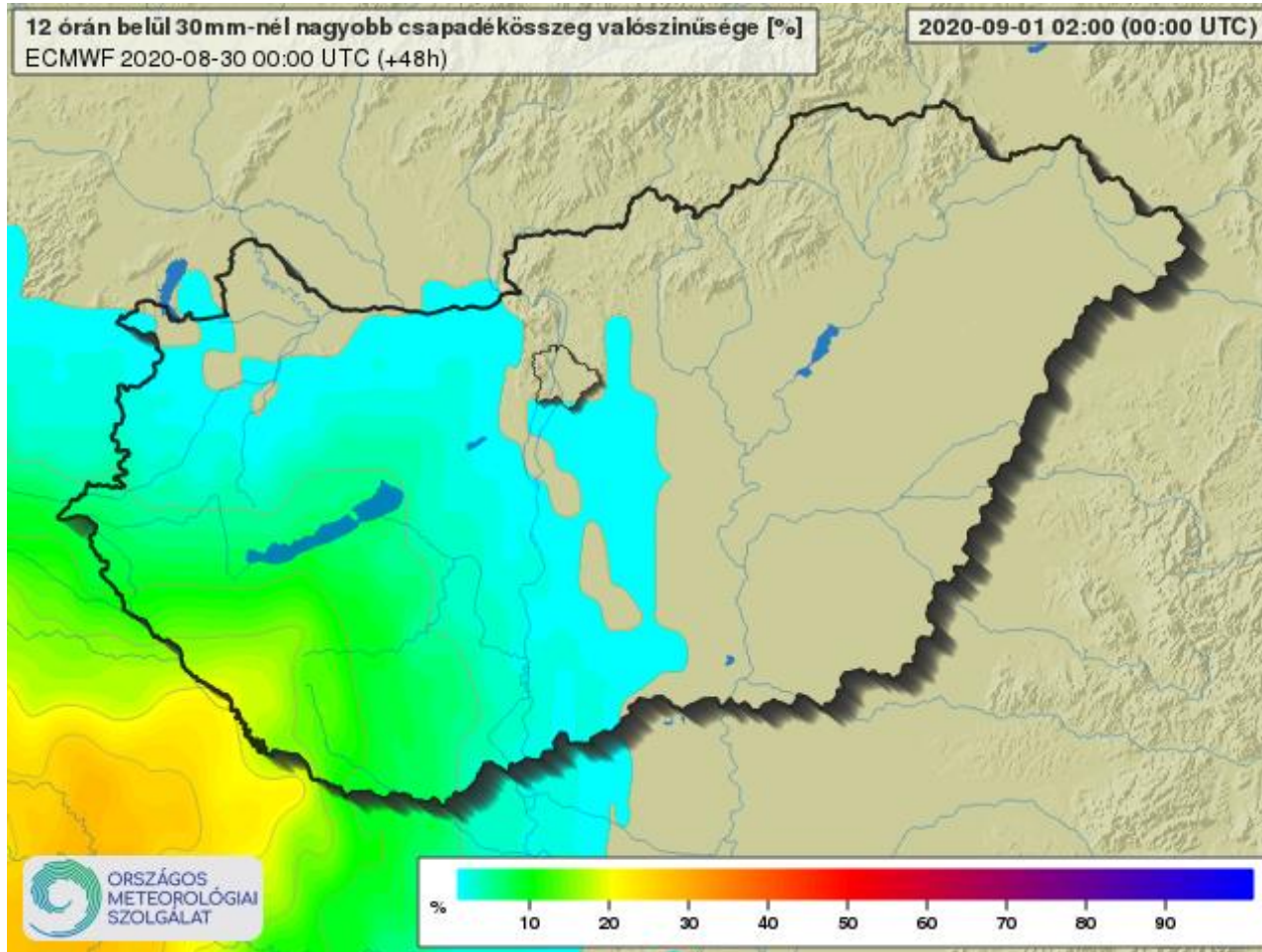

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Szombathely

Készült: 2020.08.30 00 UTC-s futtatásból

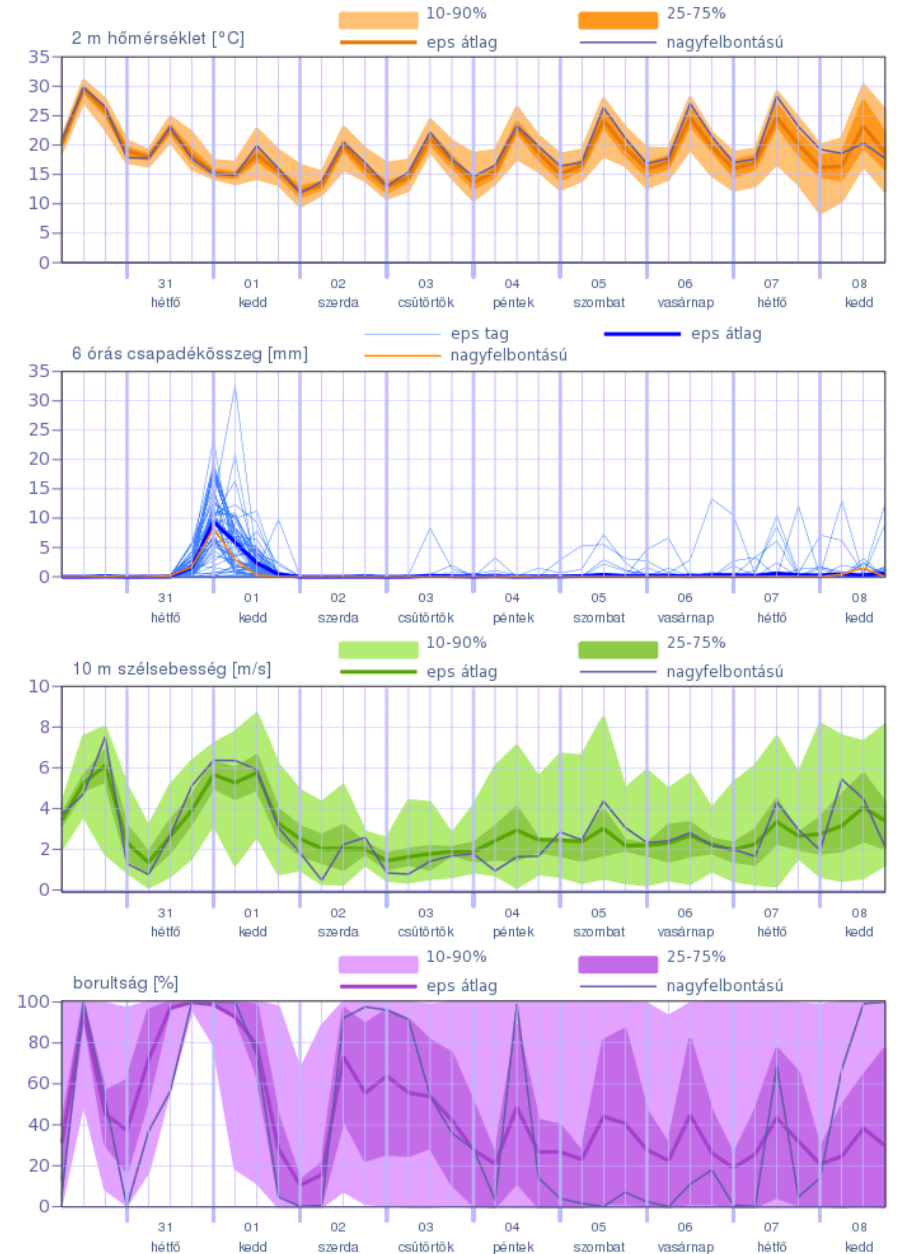

Ensemble előrejelzések

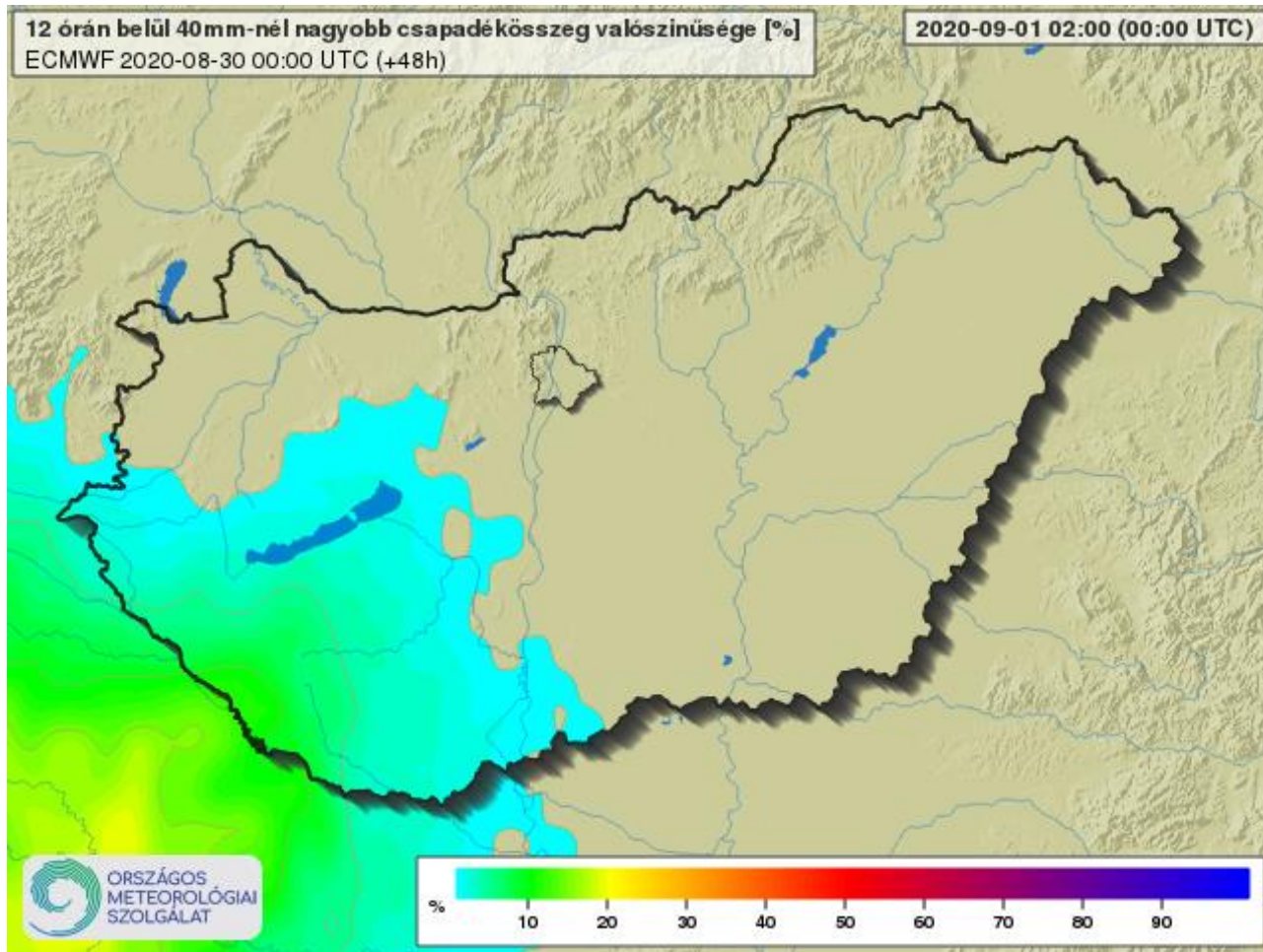

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Szombathely

Készült: 2020.08.30 00 UTC-s futtatásból

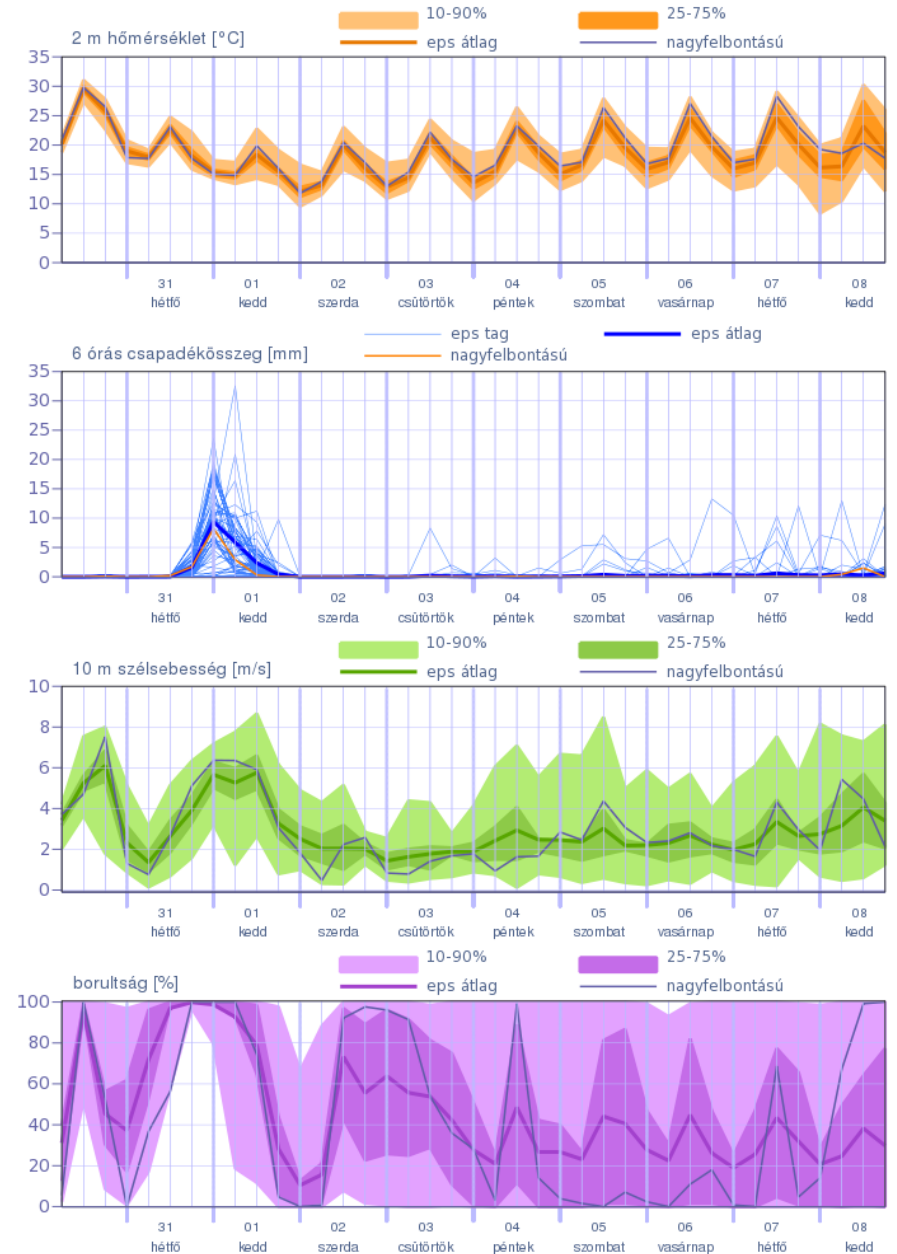

Ensemble előrejelzések

ECMWF valószínűségi előrejelzés: Szombathely

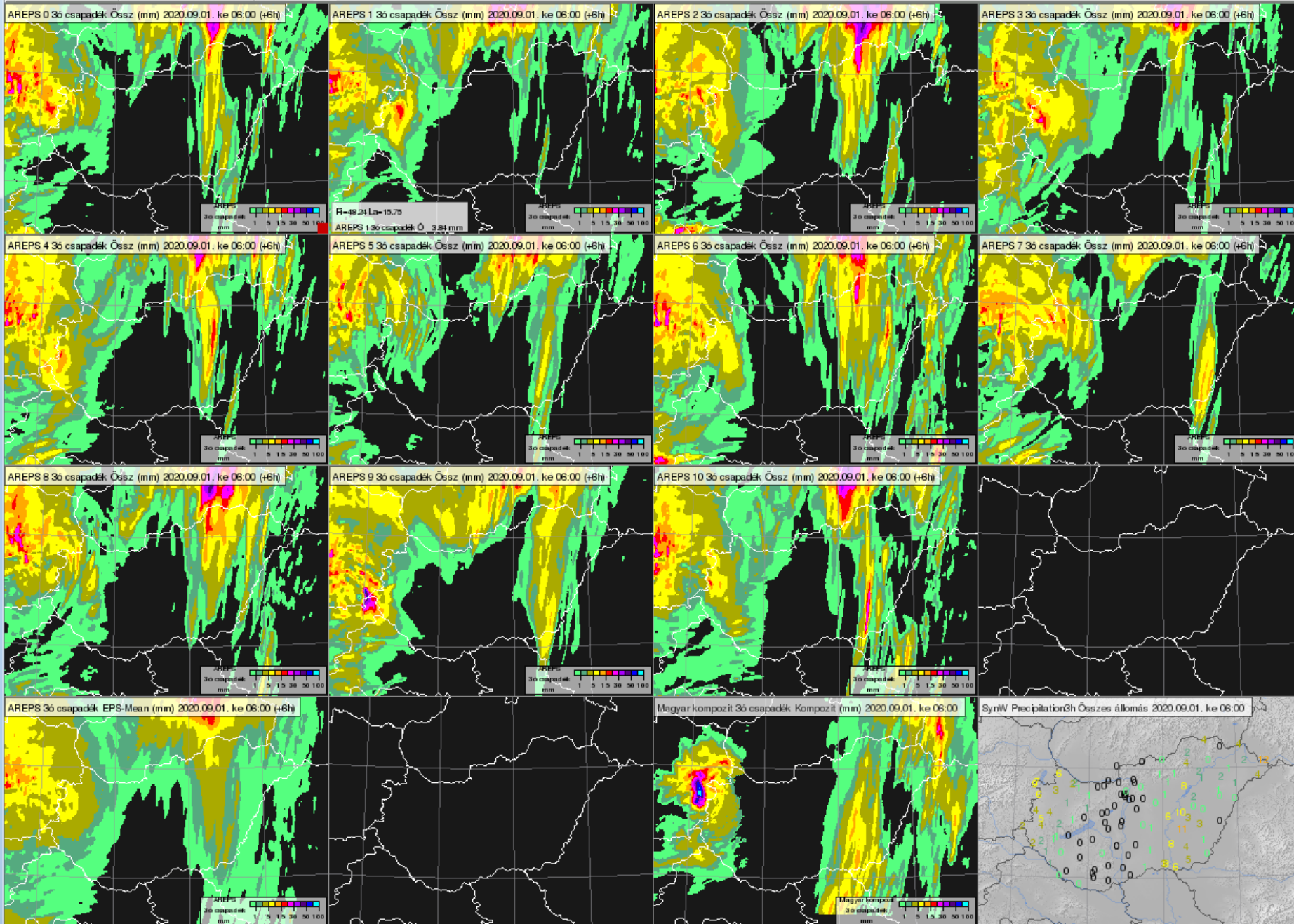
Készült: 2020.08.30 00 UTC-s futtatásból

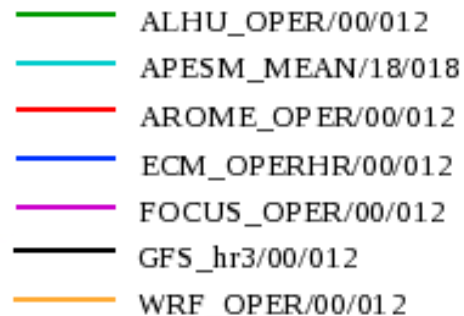
Megjelenítés

- Az előrejelzések eredményei és a mérési információk sokféle formátumban, rácshálózaton, vertikális felbontásban, időbeli részletességgel állnak rendelkezésre
- Fontos szempont a megjelenítésnél a hatékonyság, az interaktivitás, összehasonlíthatóság
- HAWK: speciálisan az előrejelzés céljaira kifejlesztett interaktív megjelenítő rendszer

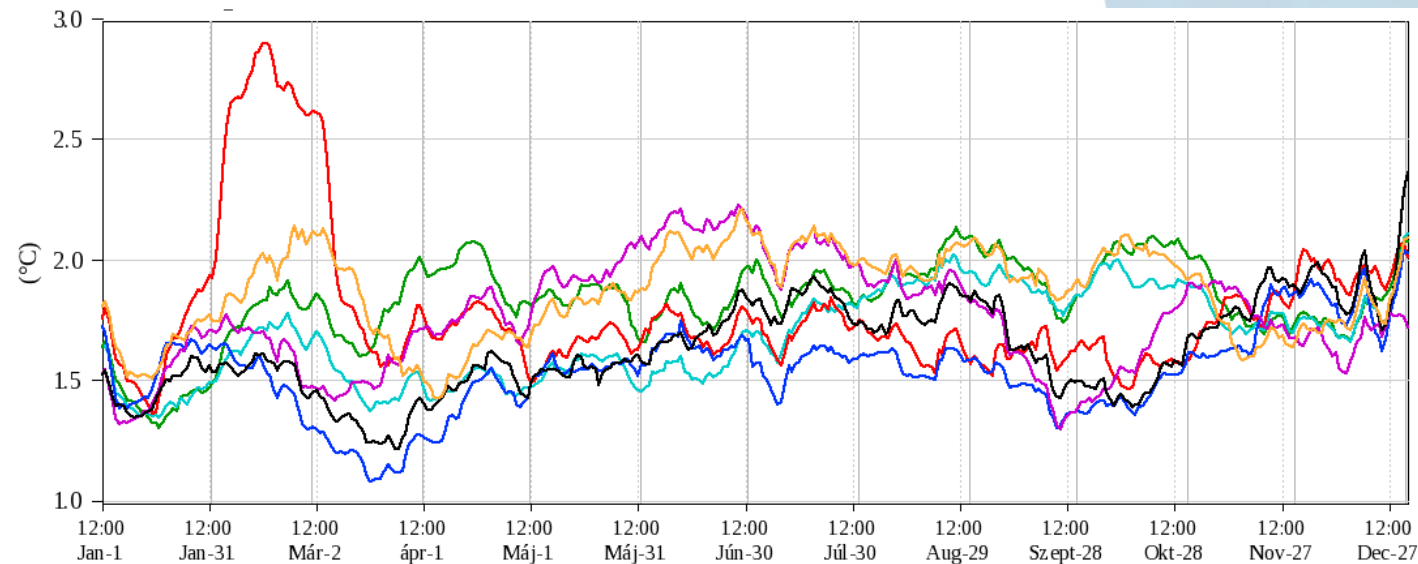

Verifikáció

- Az előrejelzések összevetése megfigyelési és mérési információkkal
- Fontos a mérések megbízhatósága, rendszeressége
- Objektív verifikáció és szubjektív verifikáció
- Partnerek méréseinek felhasználása verifikációhoz (pl. szélerőművek, naperőművek környezetében)

2-méteres hőmérséklet RMSE; 2019

A Modellezési Osztály

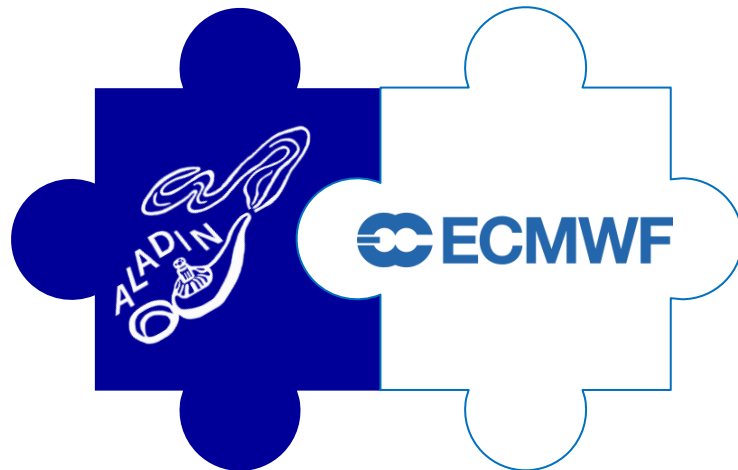
A Modellezési Osztály

Középtávú előrejelzés: I. rész I.

A Modellezési Osztály

Középtávú előrejelzés: Ihász I.

Rövidtávú előrejelzés

Homonnai V.,
J. Radnóczy K.,
K. Tóth H.,
Szanyi K.,
Szintai B.,
Tóth G.

A Modellezési Osztály

Középtávú előrejelzés: Ihász I.

Levegőminőség modellezés

P. Ferenczi Z.
Lázár K.,
Tóth A.

Rövidtávú előrejelzés

Homonnai V.,
J. Radnóczy K.,
K. Tóth H.,
Szanyi K.,
Szintai B.,
Tóth G.

A Modellezési Osztály

Középtávú előrejelzés: Ihász I.

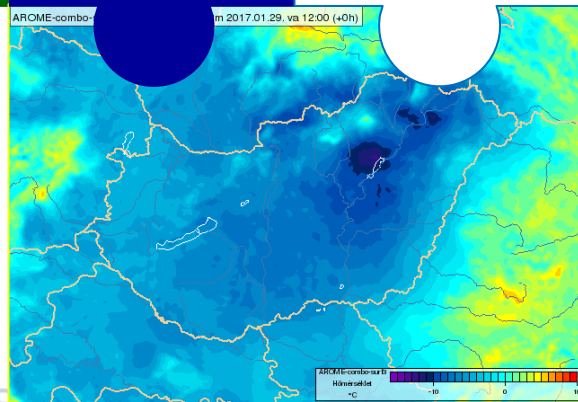
Levegőminőség modellezés

P. Ferenczi Z.
Lázár K.,
Tóth A.

Rövidtávú előrejelzés

Homonnai V.,
J. Radnóczy K.,
K. Tóth H.,
Szanyi K.,
Szintai B.,
Tóth G.

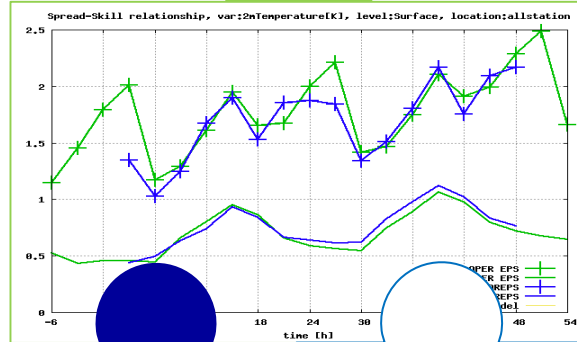

Interaktív előrejelző és megjelenítő rendszer (HAWK): Rajnai M., Tajti D.

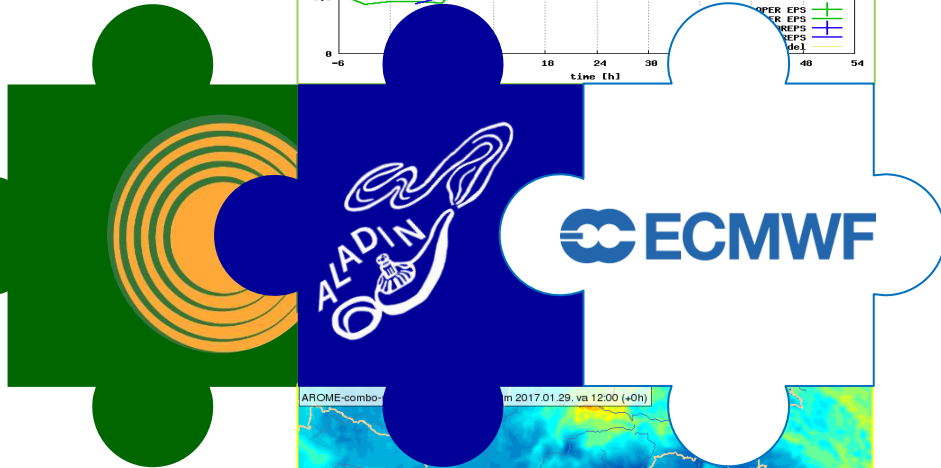
A Modellezési Osztály

Középtávú előrejelzés: Ihász I.

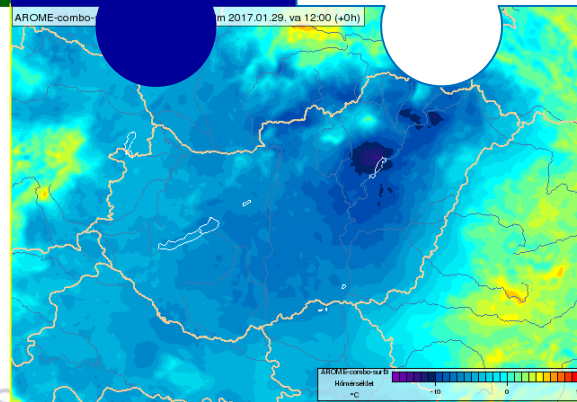
Levegőminőség
modellezés

P. Ferenczi Z.,
Lázár K.,
Tóth A.

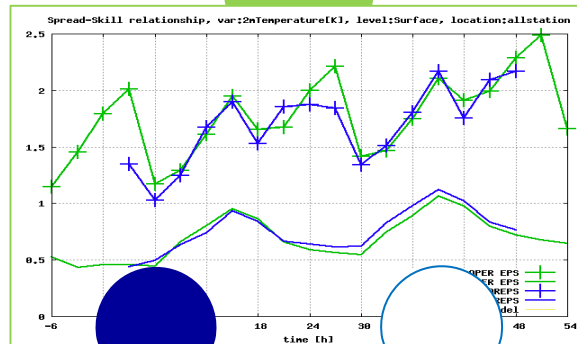
Rövidtávú előrejelzés

Homonnai V.,
J. Radnóczy K.,
K. Tóth H.,
Szanyi K.,
Szintai B.,
Tóth G.

Interaktív előrejelző és megjelenítő rendszer
(HAWK): Rajnai M., Tajti D.

A Modellezési Osztály

Középtávú előrejelzés: Ihasz I.

Klíma modellezés

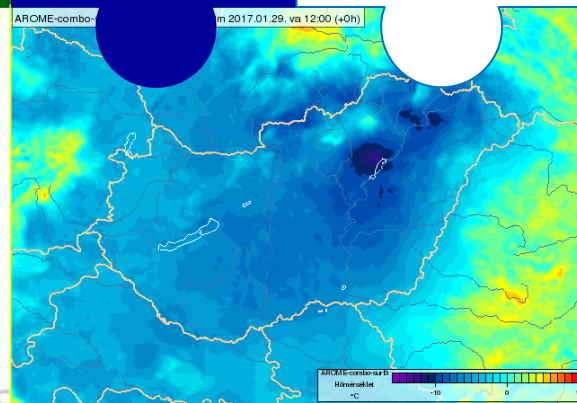
Bán B.,
Király A.,
Megyeri O.,
Suga R.,
Tajti D.,
Zsebeházi G.

Levegőminőség
modellezés

P. Ferenczi Z.,
Lázár K.,
Tóth A.

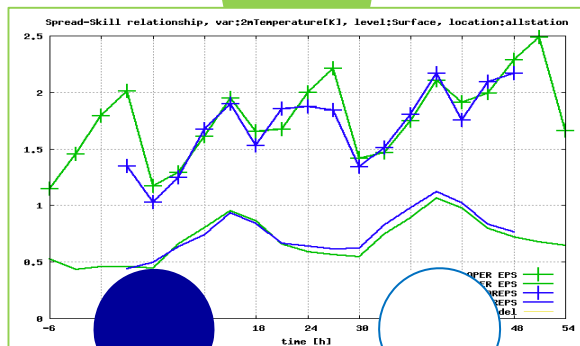
Rövidtávú előrejelzés

Homonnai V.,
J. Radnóczy K.,
K. Tóth H.,
Szanyi K.,
Szintai B.,
Tóth G.

Interaktív előrejelző és megjelenítő rendszer
(HAWK): Rajnai M., Tajti D.

A Modellezési Osztály

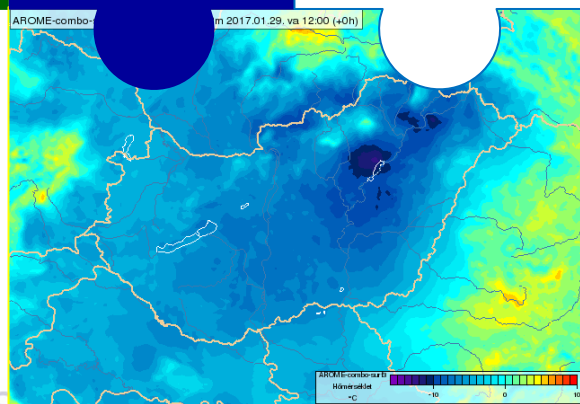
Középtávú előrejelzés: Ihasz I.

Klímamodellezés

Bán B.,
Király A.,
Megyeri O.,
Suga R.,
Tajti D.,
Zsebeházi G.

Egyetemi oktatás

Szépszó G., Szintai B., Zsebeházi G.

Rövidtávú előrejelzés

Homonnai V.,
J. Radnóczy K.,
K. Tóth H.,
Szanyi K.,
Szintai B.,
Tóth G.

Interaktív előrejelző és megjelenítő rendszer (HAWK): Rajnai M., Tajti D.

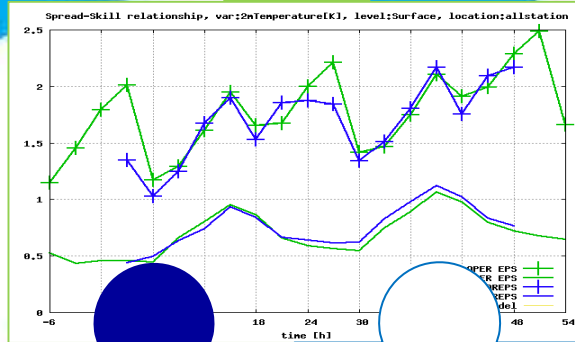
Levegőminőség modellezés

P. Ferenczi Z.,
Lázár K.,
Tóth A.

A Modellezési Osztály

C-SRNWP koordináció

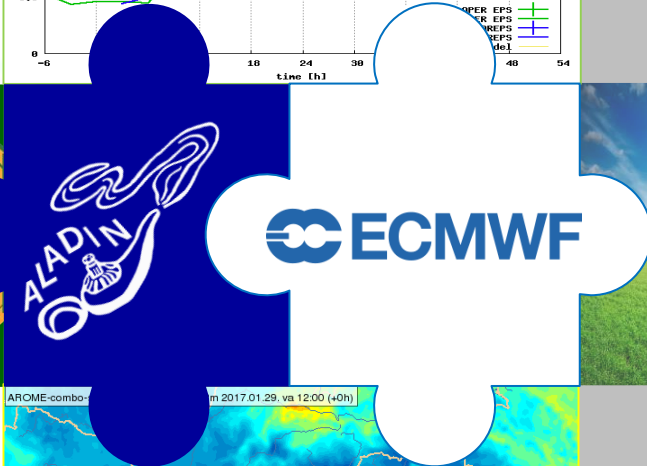
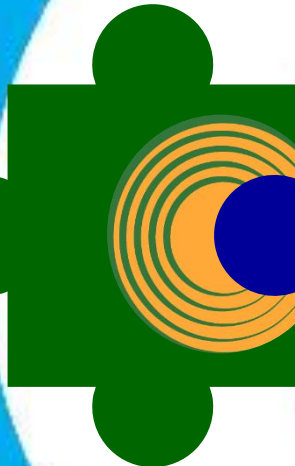
Szintai B.

Középtávú előrejelzés: I. ház I.

Levegőminőség modellezés

P. Ferenczi Z.,
Lázár K.,
Tóth A.

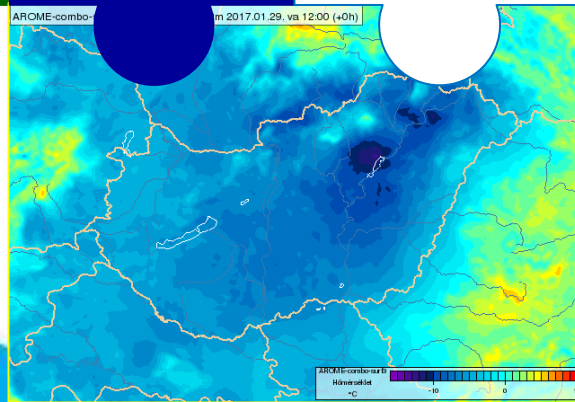

Klímamodellezés

Bán B.,
Király A.,
Megyeri O.,
Suga R.,
Tajti D.,
Zsebeházi G.

Rövidtávú előrejelzés

Homonnai V.,
J. Radnóczy K.,
K. Tóth H.,
Szanyi K.,
Szintai B.,
Tóth G.

Egyetemi oktatás

Szépszó G., Szintai B., Zsebeházi G.

Interaktív előrejelző és megjelenítő rendszer (HAWK): Rajnai M., Tajti D.

Kik dolgoznak az osztályon?

- Meteorológus, mérnökfizikus, fizikus (alkalmazott matematikus)
- Pályakezdők és tapasztaltak
- Férfiak > nők → nők > férfiak

Milyen a „tipikus” modellezési fejlesztő?

A nyüzsgő
mindentudó

A magányosan
dolgozó

A kapcsolatokat
élénken ápoló

Milyen tudás/érdeklődés szükséges?

- Írás-olvasás (számolás)
- Meteorológiai ismeretek (vagy azok elsajátítására való hajlandóság)
- Angol nyelvtudás
- Némi programozási ismeret, erős programozási készség
- Csapatmunka, önálló munka és ezek megfelelő kombinációja

Hogyan lehet felvételt nyerni az osztályra?

- Álláshirdetésre jelentkezéssel
- Meghirdetett diplomamunka-téma választásával
- Személyes megkereséssel
- A numerikus előrejelzés órákon az oktatók figyelmének felkeltésével

Hogyan lehet felvételt nyerni az osztályra?

- Álláshirdetésre jelentkezéssel
- Meghirdetett diplomamunka-téma választásával
- Személyes megkereséssel
- A numerikus előrejelzés órákon az oktatók figyelmének felkeltésével

Köszönöm szépen a figyelmet!